

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และอุปสรรค รวมทั้งคุณลักษณะ และแนวทางในการพัฒนาบัณฑิตศึกษา สาขามนุษยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาการศึกษาในระดับดังกล่าวในช่วงแผนพัฒนามหาวิทยาลัยระยะที่ 6-7 (พ.ศ. 2530-2534)

วิธีที่ใช้ในการศึกษาคือการวิจัยเอกสารซึ่งเป็นข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลพื้นฐานทั่วไปจากเอกสารที่เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของบัณฑิตศึกษา สาขามนุษยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในช่วงแผนพัฒนามหาวิทยาลัยระยะที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) กล่าวคือด้านบริหารและงบประมาณ อาจารย์ นิลิต ผู้สำเร็จการศึกษา การเรียนการสอน และการใช้แบบสอบถามตามเทคนิคการวิจัยแบบเดลฟาย เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 23 ท่าน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม 3 รอบ รอบแรกเป็นการให้แบบสอบถามปลายเปิดให้ผู้ทรงคุณวุฒิแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเป้าประสงค์ของบัณฑิตศึกษา สาขามนุษยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปัจจุบันและในอนาคตรวมทั้งความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารและงบประมาณ อาจารย์ นิลิต ผู้สำเร็จการศึกษา การเรียนการสอนและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น อาคารสถานที่ ห้องสมุด ข้อมูลและสารนิเทศ ห้องทดลองและห้องปฏิบัติการ หลังจากนั้นผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิในแบบสอบถามปลายเปิดรอบที่ 1 มาสร้างแบบสอบถามรอบที่ 2 ซึ่งเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประเมินค่า 6 ระดับ จำนวน 136 ข้อ และนำคำตอบในรอบที่ 2 มาทำการวิเคราะห์ค่ามัธยฐาน ค่านิสัยระหว่างควอไทล์ พร้อมทั้งแสดงตำแหน่งของค่ามัธยฐาน นิสัยระหว่างควอไทล์ ของแต่ละข้อความและตำแหน่งคำตอบของผู้ทรงคุณวุฒิในแต่ละท่านในรอบที่ 2 แล้วส่งกลับให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้พิจารณา และทบทวนคำตอบเดิม ของตนเองอีกครั้งหนึ่งซึ่งเป็นแบบสอบถามรอบที่ 3 หลังจากนั้นจึงได้วิเคราะห์ค่ามัธยฐาน นิสัยระหว่างควอไทล์ และฐานนิยมของคำตอบที่ได้จากแบบสอบถาม

สอบถามรอบที่ 3 แล้วนำมาแปลผล ผลการวิเคราะห์เอกสารและการสอบถาม
ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิตามวิธีวิจัยแบบเทคนิคเดลฟาย สรุปได้เป็น
4 ตอนดังนี้

- ตอนที่ 1 สภาพปัจจุบันของบัณฑิตศึกษา สาขามนุษยศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ตอนที่ 2 ปัญหาและอุปสรรคของบัณฑิตศึกษา สาขามนุษยศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ
- ตอนที่ 3 คุณลักษณะและแนวทางการพัฒนาบัณฑิตศึกษา
สาขามนุษยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่พึงประสงค์
ในช่วงปี พ.ศ. 2530 - 2534
ตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ
- ตอนที่ 4 เป้าประสงค์ (goals) ของบัณฑิตศึกษา สาขามนุษย-
ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่พึงประสงค์ในช่วง
ปี พ.ศ. 2530 -2539 ตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ

ตอนที่ 1 สภาพปัจจุบันของบัณฑิตศึกษา สาขามนุษยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารเชิงปริมาณและเอกสารพื้นฐานจาก
กองแผนงาน และบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในช่วงแผนพัฒนา
มหาวิทยาลัยระยะที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) เกี่ยวกับการบริหาร และงบ
ประมาณ อาจารย์ นิลิต ผู้สำเร็จการศึกษา และการเรียนการสอน ผลการ
วิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวสรุปได้ดังนี้

1.1 ด้านการบริหารและงบประมาณ

ปัจจุบันบัณฑิตศึกษา สาขามนุษยศาสตร์ อยู่ในระบบบริหารของบัณฑิต
วิทยาลัย ซึ่งมีฐานะเป็นคณะหนึ่งของมหาวิทยาลัย ดำเนินการโดยอาศัยตาม
พระราชกฤษฎีกา จัดตั้งบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2522
และประกาศ ทบวงมหาวิทยาลัย เรื่องการจัดตั้งคณะกรรมการประจำบัณฑิต
วิทยาลัย คณะกรรมการบริหารบัณฑิตวิทยาลัย คณะกรรมการบัณฑิตศึกษาประจำ
คณะ และคณะกรรมการบัณฑิตศึกษาสหสาขาวิชา ในบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2522 ตามพระราชกฤษฎีกาและประกาศทบวงมหาวิทยาลัย ดังกล่าวนั้น บัณฑิตวิทยาลัยจะทำหน้าที่เป็นหน่วยกลางในการประสานงานกับ คณะที่เปิดสอนในสาขามนุษยศาสตร์ ซึ่งปัจจุบันบัณฑิตศึกษาศาขามนุษยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีสาขาวิชาที่เปิดสอนในสองคณะ คือ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ และคณะอักษรศาสตร์ เท่านั้น นอกจากนี้บัณฑิตวิทยาลัยจะทำหน้าที่ สำคัญโดยการควบคุมมาตรฐานการศึกษาให้เป็นไปตามระเบียบของบัณฑิตวิทยาลัย

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าการบริหารบัณฑิตศึกษา สาขามนุษยศาสตร์ มีขั้นตอนและวิธีการเช่นเดียวกับสาขาอื่น ๆ ของมหาวิทยาลัยและอยู่ภายใต้ การกำกับดูแลของบัณฑิตวิทยาลัยการดำเนินการต่างๆ จะเริ่มจากภาควิชาที่ เปิดสอนบัณฑิตศึกษาไปยังบัณฑิตวิทยาลัยโดยผ่านขั้นตอน ในลักษณะของคณะกรรมการชุดต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นแยกต่างหากจากการบริหารงานในคณะ ที่รับผิดชอบการศึกษาที่ต่ำกว่าระดับบัณฑิตศึกษา ส่วนการเรียนการสอนนั้นดำเนินการ โดยภาควิชาที่เปิดสอนในสาขานี้

ในด้านการจัดสรรงบประมาณของบัณฑิตวิทยาลัยไปสู่บัณฑิตศึกษา สาขามนุษยศาสตร์ เนื่องจากระบบการบริหารงบประมาณของบัณฑิตวิทยาลัย แยกต่างหากจากคณะโดยมีระเบียบและวิธีการจัดสรรงบประมาณโดยเฉพาะ กล่าวคือ บัณฑิตวิทยาลัยจะจัดสรรงบประมาณที่ได้จากรายได้ที่เป็นงบประมาณแผ่นดินส่วนหนึ่งและเป็นเงินทุนคณะ ซึ่งได้มาจากค่าหน่วยกิต และค่าธรรมเนียม การศึกษา ส่วนหนึ่ง ไปยังคณะและภาควิชาที่เปิดสอนระดับบัณฑิตศึกษา โดย จัดสรรเป็นเงินอุดหนุนและเงินจัดสรร ร้อยละ 40 และร้อยละ 60 เงินสนับสนุน การเรียนการสอน และ เงินสำหรับบัณฑิตศึกษาประจำคณะ

สำหรับเงินอุดหนุนและเงินจัดสรร ร้อยละ 40 และร้อยละ 60 หมายถึงสูตรการจัดสรรงบประมาณ ซึ่งคณะกรรมการบริหารบัณฑิตวิทยาลัย และ คณะกรรมการประจำบัณฑิตวิทยาลัย เป็นผู้พิจารณาอนุมัติ ส่วนแรกเรียกว่าเงิน จัดสรร ร้อยละ 40 สำหรับเป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับครุภัณฑ์สำนักงานวัสดุสำนักงาน ค่าล่วงเวลา ค่าใช้สอยและอื่น ๆ เงินส่วนนี้บัณฑิตวิทยาลัยจะจัดสรรไปให้แก่ ภาควิชาต่างๆ เป็นเงินก้อนและให้รายงานการใช้จ่ายเงินแก่บัณฑิตวิทยาลัย เป็นรายเดือนทุกเดือน ส่วนที่สองเรียกว่าเงินจัดสรร ร้อยละ 60 เป็นเงินที่ จัดสรรให้คณะ เพื่อจัดซื้อหนังสือและอุปกรณ์เกี่ยวกับการเรียนการสอน ซึ่งเงิน จำนวนนี้บัณฑิตวิทยาลัยจะเก็บไว้หากภาควิชาใดต้องการก็เบิกออกไปใช้ บัณฑิต วิทยาลัยจะคุมยอดเงินจำนวนนี้

1.2 ด้านอาจารย์

ในปีการศึกษา 2529 อาจารย์บัณฑิตศึกษา สาขามนุษยศาสตร์ มีจำนวนทั้งสิ้น 135 คน จากจำนวนดังกล่าวนี้ อาจารย์ที่มีคุณวุฒิปริญญาโท และปริญญาเอก มีจำนวนไม่แตกต่างกันมากนักกล่าวคือ มีร้อยละ 57.04 และร้อยละ 42.96 ตามลำดับส่วนอาจารย์คุณวุฒิปริญญาตรีไม่มี เมื่อพิจารณาถึงตำแหน่งทางวิชาการของอาจารย์ปรากฏว่า ระดับผู้ช่วยศาสตราจารย์มีจำนวนมากที่สุด (ร้อยละ 43.70) รองลงมาคือระดับรองศาสตราจารย์ (ร้อยละ 33.33) ส่วนระดับศาสตราจารย์มีจำนวนน้อยที่สุดเพียงร้อยละ 8.15 เท่านั้น

1.3 ด้านนิสิต

ในปีการศึกษา 2529 นิสิตบัณฑิตศึกษา สาขามนุษยศาสตร์มีจำนวนทั้งสิ้น 531 คน จากจำนวนดังกล่าวนี้ นิสิตระดับปริญญาโท มีจำนวนมากที่สุด (ร้อยละ 96.80) ในขณะที่นิสิตระดับปริญญาเอกมีร้อยละ 1.51 และระดับประกาศนียบัตรบัณฑิตมีร้อยละ 1.69 เท่านั้น

จากการพิจารณาสถานภาพของนิสิตในช่วงแผนพัฒนามหาวิทยาลัย ระยะที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) พบว่าสัดส่วนของนิสิตใหม่ระหว่างนิสิตระดับบัณฑิตศึกษากับนิสิตระดับปริญญาตรี คือ 736:1,646 หรือ 1:2.24 ซึ่งจะเห็นว่าจำนวนนิสิตระดับบัณฑิตศึกษามีน้อยกว่ามาก เมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยที่จบปริญญาตรีของนิสิตบัณฑิตศึกษา ปรากฏว่านิสิตส่วนมาก (ร้อยละ 64.53) มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 2.50 - 3.24 รองลงมาซึ่งถือว่ามีคะแนนเฉลี่ยค่อนข้างสูงคือตั้งแต่ 3.27 ขึ้นไปมีร้อยละ 22.27 นอกนั้นมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่า 2.49 (ร้อยละ 13.20)

เมื่อพิจารณาถึงลักษณะการลาศึกษาของนิสิต ปรากฏว่านิสิต จำนวนมาก (ร้อยละ 73.24) ลาศึกษาต่อได้เต็มเวลา ส่วนที่ไม่ได้ลาศึกษามีเพียงร้อยละ 5.67 เท่านั้น ในจำนวนนี้ประกอบอาชีพต่าง ๆ ในระหว่างการศึกษาดังกล่าวแตกต่างกันไป กล่าวคือส่วนมาก (ร้อยละ 41.15) รับราชการ รองลงมาคืออาชีพในบริษัทเอกชน (ร้อยละ 9.36) ส่วนนิสิตที่ยังไม่ได้ทำงานมีจำนวนมากที่สุด (ร้อยละ 42.15) นอกจากนี้ยังพบว่านิสิตส่วนมาก (ร้อยละ 51.41) มีอายุน้อยกว่า 25 ปี และมีเพียงร้อยละ 0.61 เท่านั้น ที่มีอายุมาก คือตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไป

1.4 ด้านผู้สำเร็จการศึกษา

จากการพิจารณาถึงคุณภาพและสถานภาพด้านอื่น ๆ ของผู้สำเร็จการศึกษา สาขามนุษยศาสตร์ในช่วงแผนพัฒนามหาวิทยาลัยระยะที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) ในส่วนของผลการศึกษาซึ่งคิดเป็นคะแนนเฉลี่ยพบว่า ผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท จำนวนมากที่สุด (ร้อยละ 34.50) มีคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.25 - 3.49 ส่วนผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก ทุกคนมีคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป เมื่อพิจารณาตามผลการสอบวิทยานิพนธ์พบว่าผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท มีผลการสอบระดับดี จำนวนมากที่สุด (ร้อยละ 45.17) ส่วนระดับปริญญาเอก ทุกคนมีผลการสอบระดับดี (ร้อยละ 100) ในด้านเวลาที่ใช้ในการศึกษาของผู้สำเร็จการศึกษาทั้ง 2 ระดับ ปรากฏว่าผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก ใช้เวลามากกว่าระดับปริญญาโท คือ โดยเฉลี่ย 12 ภาคการศึกษา ในขณะที่ระดับปริญญาโท ให้เวลาศึกษาโดยเฉลี่ย 8.51 ภาคการศึกษา ในด้านค่าใช้จ่ายของผู้สำเร็จการศึกษานั้นพบว่าค่าใช้จ่าย โดยเฉลี่ยของนิสิตบัณฑิตศึกษา สาขามนุษยศาสตร์ใช้ปีละ 56,908.40 บาทต่อคน

ในด้านทุนอุดหนุนการทำวิทยานิพนธ์ของนิสิตพบว่าโดยเฉลี่ยทั้งสาขา มีจำนวนปีละ 36.60 ทุน คิดเป็นเงิน 145,595 บาท

1.5 ด้านการเรียนการสอน (สาขาวิชาและหลักสูตร)

ในปีการศึกษา 2529 ซึ่งเป็นปีสุดท้ายของแผนพัฒนามหาวิทยาลัยระยะที่ 5 (พ.ศ. 2525 - 2529) พบว่าสาขาวิชาที่เปิดสอนในระดับบัณฑิตศึกษา สาขามนุษยศาสตร์ มีจำนวน 13 สาขาวิชา กล่าวคือ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ 3 สาขาวิชาและคณะอักษรศาสตร์ จำนวน 10 สาขาวิชา ในจำนวนดังกล่าว มีทั้งหลักสูตรระดับปริญญาโท หรือมหาบัณฑิตปริญญาเอก หรือดุษฎีบัณฑิต และประกาศนียบัตรบัณฑิต

ข้อสังเกตจากการแบ่งกลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์ ซึ่งบัณฑิตวิทยาลัย ได้ยึดแนวการแบ่งกลุ่มที่คณะกรรมการวิจัย ฝ่ายวิชาการ เมื่อปีพ.ศ. 2514 แต่โดยหลักการจัดแบ่งกลุ่มสาขาวิชาของ UNESCO และ ISCED ได้จัดแบ่งกลุ่มสาขาวิชาที่แตกต่างกันกล่าวคือ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์จัดอยู่ในกลุ่มวิชาวิจิตรศิลป์และกลุ่มวิชาวิศวกรรมศาสตร์ ส่วนคณะอักษรศาสตร์ยังคงอยู่ในกลุ่มสาขามนุษยศาสตร์ ยกเว้น

วิชาภูมิศาสตร์จัดอยู่ในกลุ่มสาขาสังคมศาสตร์และเมื่อพิจารณาถึงความเป็นมาของ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ปรากฏว่าก่อนปีพ.ศ. 2477 มีฐานะเป็นแผนกวิชาหนึ่งใน คณะวิศวกรรมศาสตร์ ในระยะต่อมา ได้แยกออกมาเป็นแผนกอิสระจนถึงปี พ.ศ. 2482 จึงยกฐานะขึ้นเป็นคณะหนึ่งในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 2 สภาพปัญหาและอุปสรรคของบัณฑิตศึกษา สาขามนุษยศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ
(การวิจัยแบบเดลฟาย)

จากการวิจัยพบว่าผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่าปัจจุบันนี้ ยังมีปัญหาและ อุปสรรคเกี่ยวกับการบริหารและงบประมาณ อาจารย์ นิสิต ผู้สำเร็จการศึกษา การเรียนการสอน และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 ด้านการบริหารและงบประมาณ

- ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการบริหาร พบว่าโครงสร้างการบริหาร ในปัจจุบันไม่เอื้ออำนวยให้เกิดสหสาขาวิชา เพราะมีปัญหาด้านการประสานงาน นอกจากนี้ลักษณะการบริหารงานในคณะให้ความสำคัญต่อการศึกษาระดับปริญญาตรีมากกว่า และคณะยังเห็นว่าบัณฑิตศึกษาเป็นเพียงงานฝากเท่านั้น ส่วนการบริหารของบัณฑิตศึกษา ซึ่งในสภาพปัจจุบันแยกต่างหากจากปริญญาตรีนั้น ยังมีปัญหาเช่นกัน กล่าวคือ ขาดความต่อเนื่องและขาดการประสานงานที่ดี ระหว่าง การศึกษาทั้ง 2 ระดับดังกล่าว

2.2 ด้านอาจารย์

ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับอาจารย์พบว่าอาจารย์ส่วนมากมีภาระงาน อื่นมากเกินไป ทำให้มีผลกระทบต่องานสอนและงานวิจัยตลอดทั้งงาน เขียนตำรา นอกจากนี้อาจารย์ให้ความสนใจติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการใหม่ๆ ค่อนข้าง น้อย และมีการค้นคว้าวิจัยน้อยไป ที่สำคัญคืองานวิจัยของอาจารย์ไม่ได้ นำ มาใช้เพื่อการเรียนการสอนเท่าที่ควรจะเป็นซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่า เป็นเพียง รายงานวิจัยเพื่อผลในการขอตำแหน่งทางวิชาการเท่านั้นเอง นอกจากนี้

อาจารย์ยังขาดความรู้ในด้านวิธีสอน และจิตวิทยาในการสื่อสารกับนิสิตมากพอสมควร

2.3 ด้านนิสิต

ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับนิสิตพบว่านิสิตที่ไม่ได้ลาศึกษาต่อเต็มเวลา จะมีผลกระทบต่อเวลาเรียนและการค้นคว้ามาก ส่วนนิสิตที่เรียนรายวิชาครบตามหลักสูตรแล้วซึ่งส่วนมากจะกลับไปทำงานก่อให้เกิดปัญหาในการทำวิทยานิพนธ์ และมีผลทำให้สำเร็จการศึกษาช้ากว่าที่ควรจะเป็น นอกจากนี้ยังมีนิสิตบางส่วนมุ่งศึกษาเพียงเพื่อเพิ่มคุณวุฒิตามค่านิยมใหม่มากกว่าที่จะมุ่งใฝ่รู้ใฝ่เรียนตามอุดมการณ์ของการศึกษาในศาสตร์สาขานี้

ปัญหาและอุปสรรคที่ยังพบอยู่มากเกี่ยวกับนิสิต นอกเหนือจากที่กล่าวมาแล้วคือนิสิตที่เรียนต่อเนื่องจากระดับปริญญาตรียังขาดประสบการณ์ในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง คือมุ่งที่จะรับปริญญาเพียงอย่างเดียว และนิสิตยังขาดความรู้และทักษะด้านภาษาอังกฤษ ขาดความกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นของตนเองเท่าที่ควร มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างนิสิตกับอาจารย์และนิสิตกับนิสิตด้วยกันน้อยไป และประการสุดท้ายคือ คุณภาพของผู้สอบคัดเลือกเข้าศึกษาอยู่ในระดับที่ค่อนข้างต่ำ จึงเป็นปัญหาในการที่จะพัฒนาผู้เรียนในระดับนี้ให้ เป็นไปตามเป้าหมายที่พึงประสงค์ได้

2.4 ด้านผู้สำเร็จการศึกษา

ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับผู้สำเร็จการศึกษา พบว่าเมื่อผู้สำเร็จการศึกษากลับไปทำงานแล้วจะขาดการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจากที่ได้ศึกษามา ไม่มีทักษะในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองและไม่สามารถจะแสดงตนได้ว่าเป็นผู้มีความเป็นเลิศในทางวิชาการได้อย่างแท้จริง

นอกจากนี้ยังพบว่าผู้สำเร็จการศึกษายังมีลักษณะที่ขาดการใฝ่รู้สังเกตและวิเคราะห์หาเหตุผลเท่าที่ควร และไม่ค่อยจะได้อาศัยความรู้ที่ได้ศึกษาไปใช้ในหน้าที่การงาน โดยอาจจะขาดความรู้จริงและรู้จักในศาสตร์สาขาทนเอง และที่สำคัญและยังเป็นปัญหาอยู่ คือ มีผู้สำเร็จการศึกษบางส่วนไม่มีงานทำซึ่งเป็นปัญหาที่มีผลกระทบต่อสังคมโดยส่วนร่วมด้วย

2.5 ด้านการเรียนการสอน

ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการเรียนการสอนพบว่า การเรียนการสอนเน้นที่เนื้อหา มากกว่าที่จะสอนให้ผู้เรียนรู้จักวิธีการแสวงหาความรู้ และเน้นการเรียนการสอนที่เป็นผลผลิตสำเร็จรูปมากกว่ากระบวนการผลิตความรู้ กล่าวคือ เน้นการถ่ายทอดความรู้ที่เป็นประสบการณ์ หรือทฤษฎีที่มีอยู่แล้ว โดยไม่ให้ความสำคัญในการคิดสร้างสรรค์และสร้างแนวคิดทฤษฎีขึ้นมาใหม่ นอกจากปัญหาดังกล่าวแล้ว ยังพบว่า การเรียนการสอนยังเน้นความเชื่อมากกว่าที่จะให้ผลิต เกิดความคิดสงสัย หรือมีเหตุผลที่แย้งกับความรู้เดิม โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิธีสอนของอาจารย์ส่วนมากยังใช้วิธีสอนแบบบรรยายมากกว่าที่จะใช้วิธีสอนแบบการสัมมนา ซึ่งวิธีสอนแบบนี้จะมีผลสนองต่อการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาดังกล่าวข้างต้นได้เป็นอย่างดี

2.6 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ

ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ พบว่าในด้านอาคารสถานที่นั้น นอกจากห้องเรียนจะมีจำนวนไม่เพียงพอ และมีปัญหาในการใช้ เพราะตามระบบบริหารในขณะนี้จะต้องให้บริการสำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี ก่อนจึงมีปัญหาเกี่ยวกับความไม่เอื้ออำนวยที่จะทำให้มีบรรยากาศที่ดีต่อการเรียนการสอน นอกจากนี้ยังขาดห้องสำหรับที่จะให้ผลิตได้ทำงานและเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นตลอดทั้งความรู้เชิงวิชาการอย่างเพียงพออีกด้วย

ส่วนปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับห้องสมุด ข้อมูลและสารนิเทศคือ ระบบข้อมูลยังไม่สมบูรณ์ กระจัดกระจายรวมทั้งการบริการยังไม่เอื้ออำนวยให้เกิดการศึกษาค้นคว้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนในด้านห้องทดลองและห้องปฏิบัติการ พบว่ายังมีปัญหาเช่นกันคือ ต้องใช้ร่วมกับการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี และมีจำนวนไม่เพียงพอ ขาดบรรยากาศในการศึกษาค้นคว้า อีกทั้งขาดการบำรุงรักษาอุปกรณ์และเครื่องมือต่าง ๆ ให้อยู่ในสภาพที่ดีและใช้งานได้ตลอดไปในการเรียนการสอน

ตอนที่ 3 คุณลักษณะและแนวทางการพัฒนาบัณฑิตศึกษา สาขามนุษยศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่พึงประสงค์ ในช่วงปี พ.ศ. 2530 -
2539 ตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ (การวิจัยแบบเดลฟาย)

จากการวิจัยพบว่าผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่า
คุณลักษณะและแนวทางการพัฒนาเกี่ยวกับการบริหารและงบประมาณ อาจารย์
นิสิต ผู้สำเร็จการศึกษาและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 ด้านการบริหารและงบประมาณ

แนวทางสำหรับการบริหาร พบว่าในอนาคตควรจะปรับโครงสร้าง
การบริหาร ให้คณะเป็นผู้รับผิดชอบและดำเนินการในการจัดการศึกษาในระดับ
บัณฑิตศึกษา สาขามนุษยศาสตร์ มากขึ้นกล่าวคืออาจให้คณะรับผิดชอบ และ
ดำเนินการทั้งหมดตั้งแต่การรับสมัคร การลงทะเบียน การบริหารหลักสูตร
การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกด้านอาคาร สถานที่และด้านงบประมาณ ส่วนบัณฑิต
วิทยาลัย ควรจะมีหน้าที่เป็นหน่วยเสริมในการวางแผนชี้แนะและนำงบประมาณ
ไปเสริมคณะเท่านั้น ส่วนด้านงบประมาณมหาวิทยาลัยควรสนับสนุน ให้เกิดการ
กระจายอย่างเป็นธรรมในการพัฒนาสาขามนุษยศาสตร์ เช่นเดียวกับสาขาอื่นๆ
เช่นสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นต้น

3.2 ด้านอาจารย์

คุณลักษณะของอาจารย์ที่พึงประสงค์ในอนาคต พบว่าในส่วนที่เกี่ยวข้อง
การสอนนั้นอาจารย์ควรจะเป็นผู้มีความลุ่มลึกและรู้กว้างในสาขาวิชาที่สอน มี
ประยุกต์การสอนแบบต่างๆ ให้สอดคล้องกับสาระที่สอน อีกทั้งเป็นผู้มีความ
ใจกว้างและยินดีรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างจากตัวเอง

ส่วนในด้านการวิจัย อาจารย์ควรมีความสามารถและประสบการณ์ใน
การวิจัยและทำวิจัยด้วยใจรัก มีผลงานการวิจัยอย่างสม่ำเสมอในเรื่องที่
ต่อเนื่องและสัมพันธ์กัน ติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการและมีผลงานทางวิชา
การที่สอดคล้องกับสาขาวิชาที่สอน สามารถนำความรู้มาประยุกต์ใช้เพื่อสร้าง
ประสบการณ์ใหม่ให้ตนเองและนิสิต และสามารถให้คำปรึกษาแก่นิสิตในด้าน
การวิจัยได้เป็นอย่างดี

นอกจากคุณลักษณะดังกล่าวแล้วอาจารย์ควรจะต้องมีความตระหนักอยู่เสมอว่าภารกิจสำคัญคือ การสอน การวิจัย การบริการสังคม และพัฒนานิสิตทั้งความรู้ สติปัญญา จริยธรรม และประการสุดท้ายที่สำคัญคือ อาจารย์ควรเป็นผู้มีทั้งความรู้ และมีคุณธรรมควบคู่กันไปเสมอ

3.3 ด้านนิสิต

คุณลักษณะของนิสิตที่พึงประสงค์ในอนาคตนับว่านิสิตควรจะต้องมีความรู้ ครอบคลุมสาระสำคัญในสาขาของตนเป็นอย่างดีโดยรู้จักวิธีแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รู้จักตั้งคำถามว่า "ทำไม" มากกว่าที่จะถามว่า "อะไร" "อย่างไร" เท่านั้น สามารถแสดงความคิดเห็นให้ผู้อื่นเข้าใจทั้งทางการพูดและการเขียน มีความใฝ่รู้ ช่างสังเกต รู้จักวิเคราะห์หาเหตุผลเป็น

นอกจากนี้นิสิตควรจะต้องเข้าใจลักษณะการเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษาเป็นอย่างดี กล่าวคือ ยอมรับว่าอาจารย์คือพี่เลี้ยง ส่วนนิสิตเป็นผู้ร่วมคิด ค้นคว้าและศึกษาความรู้ใหม่ ๆ ร่วมกัน สามารถนำความรู้และประสบการณ์จากการศึกษาค้นคว้าดังกล่าวไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคมได้ ทั้งนี้จะต้องเป็นผู้ที่มีเวลาและทุ่มเทให้กับการศึกษาค้นคว้าอย่างเต็มที่

สำหรับคุณลักษณะดังกล่าวข้างต้นจะมีได้ก็ต่อเมื่อนิสิตในระดับบัณฑิตศึกษาเป็นผู้มีลักษณะที่เป็นผู้ใหญ่พอ มีความรับผิดชอบและมีประสิทธิภาพในการทำงานมาแล้วเป็นอย่างดี

3.4 ด้านผู้สำเร็จการศึกษา

คุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาที่พึงประสงค์ในอนาคตนั้น พบว่า ประการแรกผู้สำเร็จการศึกษาคควรเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับคุณวุฒิและมีคุณธรรมเป็นสำคัญส่วนคุณลักษณะอื่น ๆ ควรจะประกอบด้วยความ มีจิตใจใฝ่รู้รักที่จะศึกษา ค้นคว้าด้วยตนเองติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการ อยู่อย่างสม่ำเสมอ ขยัน คิด ทำ และมีความรับผิดชอบสูง มีความรู้จริง และ รู้ลึกในศาสตร์สาขาของตน และมีความเป็นตัวของตัวเองในทางวิชาการ

นอกจากนี้ผู้สำเร็จการศึกษาควรสามารถแสดงตนว่าเป็นผู้นำทางวิชาการได้กล่าวคือเป็นผู้มีศักยภาพในการศึกษา ค้นคว้า วิจัยประกอบกับเป็นผู้มีความคิดสร้างสรรค์งานด้วยตนเองเป็น และมีมนุษยสัมพันธ์ดี

3.5 ด้านการเรียนการสอน

คุณลักษณะและแนวทางในการเรียนการสอนที่พึงประสงค์ในอนาคตพบว่าวิธีการเรียนการสอนควรมีลักษณะมุ่งเน้นให้นิสิตศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง โดยอาจารย์เป็นผู้ชี้แนะแนวทางและเป็นที่ปรึกษา เน้นวิธีการมากกว่ารายละเอียดของเนื้อหา กล่าวคือนอกจากจะให้นิสิตรับรู้แล้วยังต้องให้คิดเป็น และทำเป็นด้วย โดยเน้นให้ศึกษาสาขาของตนอย่างลุ่มลึก นอกจากนี้ในด้านการสอนควรเน้นการสอนแบบสัมมนา และทำรายงานค้นคว้าหรือทำภาคินพนธ์ กำหนดแนวการสอนแบบวิเคราะห์ความรู้ร่วมกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ลดความสำคัญของการสอนที่เน้นความจำ

แนวทางที่สำคัญนอกเหนือจากที่กล่าวมาแล้วคือ ควรให้มีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกันระหว่างการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี-โท-เอก สามารถนำไปใช้แก้ปัญหาได้จริงและเห็นภาพการแก้ปัญหาตั้งแต่การศึกษา เช่น กรณีศึกษา เป็นต้น

3.6 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ

คุณลักษณะและแนวทางในการดำเนินการต่างสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ พบว่าในส่วนของอาคารสถานที่ควรมีห้องเรียนที่มีบรรยากาศเหมาะสมกับการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาและจัดให้มีห้องทำงานเฉพาะนิสิต เพื่อสร้างบรรยากาศทางวิชาการ นอกจากนี้ในอนาคตควรมีอาคารเรียน และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ แยกต่างหากจากการศึกษาระดับปริญญาตรี

ในส่วนของห้องทดลองและห้องปฏิบัติการควรมีการจัดให้มีความสมบูรณ์ในศาสตร์สาขานั้น ๆ โดยมีอุปกรณ์และเครื่องมือต่าง ๆ ตลอดทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกที่ทันสมัยนอกจากนี้ควรมีการจัดให้มีระบบการบำรุงรักษาอุปกรณ์ และเครื่องมือต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการเรียนการสอน

ส่วนห้องสมุด ข้อมูล และสารนิเทศ ควรมีการรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น และแหล่งข้อมูลที่เป็นระบบยิ่งขึ้น เพื่อช่วยในการค้นคว้าวิจัยของอาจารย์และนิสิต ควรมีความร่วมมือกันทั้งในประเทศ และต่างประเทศในการค้นคว้า

วิจัยโดยใช้แหล่งข้อมูลและสารนิเทศร่วมกัน ควรจัดระบบการให้บริการ ห้องสมุดให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยนำเทคโนโลยีใหม่ๆ เช่น คอมพิวเตอร์ เข้ามาใช้เพื่อการรวบรวมข้อมูลและการศึกษาค้นคว้า การพัฒนาห้องสมุดคณะก็มี ส่วนสำคัญกล่าวคือ ควรพัฒนาให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสมกับการศึกษา ค้นคว้ายิ่งขึ้น และอีกประการหนึ่ง คือในอนาคตควรมีการแปลตำราต่างประเทศ ให้ เป็นภาษาไทย เพื่อใช้ในการเรียนการสอนและการศึกษาค้นคว้าอย่างจริงจัง

ตอนที่ 4 เป้าประสงค์ (goals) ของบัณฑิตศึกษา สาขามนุษยศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่พึงประสงค์ ในช่วงปี พ.ศ. 2530 - 2539 ตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ (การวิจัยแบบเดลฟาย)

จากการวิจัยพบว่าผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่า เป้าประสงค์ที่พึงประสงค์เกี่ยวกับ การบริหาร การสอน การวิจัย และการบริการ สังคม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1 ด้านการบริหาร

เป้าประสงค์ด้านการบริหารที่พึงประสงค์ในอนาคต พบว่าควรปรับ โครงสร้างการบริหาร โดยจัดให้มีคณะกรรมการบริหารเฉพาะสาขามนุษยศาสตร์ แยกต่างหากจากคณะกรรมการชุดต่าง ๆ ในบัณฑิตวิทยาลัย

4.2 ด้านการสอน

เป้าประสงค์ด้านการสอนที่พึงประสงค์ ในอนาคต พบว่า ควรส่งเสริม การสอนที่มุ่งให้นิสิตแสวงหาความรู้ด้วยตนเองให้มากที่สุด โดยมุ่งเน้นผลิตบัณฑิตที่มีคุณธรรมและจริยธรรมของนักวิชาการ มีความเป็นเลิศและเป็นผู้นำทางวิชาการ ได้ และเป็นผู้มีวิจาร์ณญาณ รู้จักวิเคราะห์วิจารณ์ มีความคิดสร้างสรรค์สามารถ สื่อความคิดของตนเองได้ นอกจากนี้ยังต้องมุ่งเน้นความเป็นมนุษย์ ความสัมพันธ์ ระหว่างมนุษย์กับสังคม และสิ่งแวดล้อม

ในส่วนของกระบวนการเรียนการสอนนั้น ควรใช้ทฤษฎีจากหลักวิชา ใช้ปัญหาและการวิจัย จากสภาพแวดล้อมภายนอกหรือจากความต้องการด้าน วิชาชีพ โดยใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามาช่วยในการเรียนการสอนให้มากยิ่งขึ้น

และที่สำคัญคือมุ่งประสานทางวิชาการระหว่างสาขาที่เกี่ยวข้อง เช่น สาขาสังคมศาสตร์กายภาพเพื่อความก้าวหน้าทางวิชาการ และเป็นการใช้ทรัพยากรร่วมกันให้ได้ประโยชน์สูงสุด

ประการสุดท้ายที่ควรจะได้ดำเนินการอย่างยิ่งคือขยายการศึกษาในระดับบัณฑิตทั้งในระดับปริญญาโทและเอก ให้ครบทุกสาขาวิชาในสาขามนุษยศาสตร์และควรกำหนดคุณสมบัติของผู้เข้าศึกษาในระดับนี้อย่างเข้มงวดที่สุดเพื่อผลแห่งคุณภาพของบัณฑิตในศาสตร์สาขานี้

4.3 ด้านการวิจัย

เป้าประสงค์ด้านการวิจัยที่พึงประสงค์ในอนาคตพบว่าควรมุ่งเน้นและส่งเสริมงานวิจัยที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมไทยให้มากและกำหนดทิศทางการวิจัยให้ชัดเจน เช่น ส่งเสริมการวิจัยของอาจารย์เพื่อการเรียนการสอนและเน้นการวิจัยเพื่อความก้าวหน้าทางวิชาการเฉพาะสาขาวิชา

ในส่วนของวิทยานิพนธ์ของนิสิตนั้นควรส่งเสริมงานวิจัยที่ผสมผสานกันระหว่างงานวิจัยของอาจารย์กับงานวิทยานิพนธ์ของนิสิตให้มากยิ่งขึ้น อีกทั้งจัดให้มีโครงการแลกเปลี่ยนและศึกษาผลงานวิจัยระหว่างมหาวิทยาลัยทั้งในและต่างประเทศ

4.4 ด้านการบริการสังคม

เป้าประสงค์ด้านการบริการสังคมที่พึงประสงค์ ในอนาคตพบว่าควรสนับสนุนและเผยแพร่ผลงานทางวิชาการด้านมนุษยศาสตร์แก่สังคมไทยให้มากยิ่งขึ้น เป็นศูนย์กลางของการศึกษาค้นคว้าเรื่องของไทยเพื่อสังคมไทย และนำความรู้ในศาสตร์สาขานี้ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยการชี้นำสังคม และเตือนสติสังคม

การอภิปรายผล

1. ด้านการบริหารและงบประมาณ

1.1 ด้านการบริหาร

จากการศึกษาโครงสร้างการบริหารของบัณฑิตศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่าก่อนการจัดตั้งบัณฑิตวิทยาลัยในปีพ.ศ. 2505 คณะเป็นผู้ดำเนินการบริหาร บัณฑิตศึกษาเองกล่าวคือ กำหนดนโยบาย ควบคุมมาตรฐานการศึกษาและวางระเบียบข้อบังคับต่างๆ ต่อมาภายหลังมีการจัดตั้งบัณฑิตวิทยาลัยตามพระราชบัญญัติ จัดตั้งบัณฑิตวิทยาลัยในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2505 การบริหารและการ ดำเนินการต่างๆ จึงอยู่ในความรับผิดชอบของบัณฑิตวิทยาลัยซึ่งมีฐานะเป็นหน่วยงาน ควบคุมมาตรฐานทางวิชาการ ประสานงานและสนับสนุนการดำเนินงานของภาค วิชาต่างๆ (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2530:171) ในระยะต่อมาจนถึงปัจจุบัน บัณฑิตวิทยาลัยมีโครงสร้างการบริหาร และดำเนินการตามพระราชบัญญัติ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2522 มีการบริหารโดยคณะกรรมการต่างๆ คือ คณะกรรมการประจำบัณฑิตวิทยาลัย ซึ่งมีอำนาจหน้าที่วางนโยบายและคณะกรรมการ บริหารบัณฑิตวิทยาลัย มีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบาย ส่วนในคณะมี คณะกรรมการบัณฑิตศึกษาประจำคณะมีหน้าที่ที่ดำเนินการตามนโยบายของบัณฑิตวิทยาลัย และดำเนินการเกี่ยวกับบัณฑิตศึกษาในคณะ (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย บัณฑิตวิทยาลัย 2529:1) ตามโครงสร้างการบริหารในปัจจุบันนี้จะเห็นว่ามีคณะกรรมการบริหาร ในคณะ 2 ชุด ชุดแรกคือ คณะกรรมการประจำคณะทำหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับการ ศึกษาในระดับปริญญาตรี ชุดที่สองคือ คณะกรรมการบัณฑิตศึกษาประจำคณะ ทำหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับ บัณฑิตศึกษาในคณะซึ่งคณะกรรมการทั้ง 2 ชุด มีอำนาจ หน้าที่แยกจากกันโดย เด็ดขาดแต่ในด้านการดำเนินการมีความเกี่ยวข้องกันมาก กล่าวคือด้านอาจารย์ ผู้สอน ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ห้องทดลอง ห้องสมุด ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ซึ่งจะต้องใช้ร่วมกันเป็นส่วนใหญ่

จากโครงสร้างการบริหารดังกล่าวกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็น ว่าปัญหาและอุปสรรคที่ปรากฏในปัจจุบันนี้คือ คณะให้ความสำคัญและดำเนินการ ต่อการศึกษาระดับปริญญาตรีมากกว่าบัณฑิตศึกษา และยังเห็นว่าบัณฑิตศึกษาเป็น เพียงงานฝากที่ให้คณะช่วยดำเนินการเท่านั้น ปัญหาดังกล่าวอาจมีสาเหตุมาจากที่ โครงสร้างการบริหารกำหนดให้มีคณะกรรมการที่รับผิดชอบและดำเนินการ

เฉพาะบัณฑิตศึกษาในแต่ละคณะซึ่งแยกต่างหากจากคณะกรรมการที่รับผิดชอบและดำเนินการในระดับปริญญาตรี ปัญหาอื่น ๆ ที่ตามมาคือการประสานงานความสัมพันธ์ต่อเนื่องทั้งในส่วนของหลักสูตร อาจารย์ รวมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆในการเรียนการสอน

ปัญหาและอุปสรรคดังกล่าวนี้ สอดคล้องกับสรุปผลการสัมมนาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างบัณฑิตวิทยาลัยกับมหาวิทยาลัย คณะ สถาบันและคณาจารย์บัณฑิตศึกษาของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งได้กล่าวถึงปัญหาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารว่า ตามมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2522

ได้แบ่งแยกอำนาจการบริหารงานในระดับปริญญาตรีกับ บัณฑิตศึกษาออกจากกัน ทำให้อธิการบดีหรือมหาวิทยาลัยไม่สามารถควบคุมเรื่องการดำเนินงาน และการวางแผนนโยบายของบัณฑิตวิทยาลัย เป็นผลให้ ฝ่ายบริหารของคณะ ซึ่งตามพระราชบัญญัตินี้ไม่สามารถรับผิดชอบและดำเนินการใน บัณฑิตศึกษาได้เลย เนื่องจากมีคณะกรรมการบัณฑิตศึกษาประจำคณะรับผิดชอบและดำเนินการโดยตรง และมีอำนาจหน้าที่แยกต่างหากจากกันกับคณะกรรมการประจำคณะทำให้ขาดการประสานงาน และมีความรู้สึกว่บัณฑิตศึกษาในคณะ เป็นเพียงงานฝากเท่านั้น (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย บัณฑิตวิทยาลัย 2529:1-35) และปัญหาเกี่ยวกับการประสานงานทั้งในระดับคณะและระดับมหาวิทยาลัยที่เกิดจากโครงสร้างการบริหารของบัณฑิตวิทยาลัยอาจจะไม่สามารถสนองนโยบาย ตามแผนพัฒนาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยระยะที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) ที่จะพัฒนาเป็นมหาวิทยาลัยกึ่งวิจัย กึ่งสอนได้ (เกษม สุวรรณกุล 2529:7) และเนื่องจากบัณฑิตวิทยาลัยไม่มีฐานอำนาจของตนเองซึ่งในสภาพปัจจุบันยังขาดความร่วมมือระหว่างนักวิชาการ ฝ่ายธุรการ และฝ่ายบริหารทั้งภายในและภายนอก มหาวิทยาลัย จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาด้านการประสานงานและการควบคุม คุณภาพของบัณฑิตศึกษา(วรรณวิมล ทิพย์ชุ่น 2530:123)

นอกจากนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิยังมีความคิดเห็นว่จากปัญหาของโครงสร้างการบริหารดังกล่าว ทำให้ไม่สามารถจัดหลักสูตรในลักษณะสหสาขาวิชาในบัณฑิตศึกษาสาขามนุษยศาสตร์ได้ ซึ่งการเปิดสหสาขาวิชามีความจำเป็นที่จะต้องเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับศาสตร์สาขาอื่นๆ เช่นวิทยาศาสตร์กายภาพ และสังคมศาสตร์ การประสานงานเพื่อที่จะใช้ทรัพยากรร่วมกันระหว่างสาขาวิชาจึงเป็นไปได้ยาก

จากสภาพปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการบริหารดังกล่าวผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่ในอนาคตควรปรับโครงสร้างการบริหารใหม่โดยให้อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบแก่คณะในการดำเนินการเกี่ยวกับบัณฑิตศึกษา เช่นเดียวกับ

การดำเนินการในระดับปริญญาตรี ส่วนบัณฑิตวิทยาลัยอาจทำหน้าที่เป็นหน่วยงาน เสริมในการวางแผนซึ่งแนวทางในการพัฒนาและนำงบประมาณไปเสริมคณะเท่านั้น ซึ่งหากพิจารณาตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิอาจมีแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหา และสามารถพัฒนาบัณฑิตศึกษาให้เป็นไปตามปณิธานของมหาวิทยาลัยได้ กล่าวคือใน ระยะสั้นอาจจะรวมคณะกรรมการประจำคณะและคณะกรรมการบัณฑิตศึกษาประจำ คณะเข้าด้วยกันเพื่อให้งานระดับบัณฑิตศึกษาและระดับปริญญาตรีไม่แยกจากกัน และไม่มีการแต่งตั้งอาจารย์บัณฑิตศึกษาต่างหากจากอาจารย์ในคณะ เพราะจะทำให้เกิดความรู้สึกว่ามีอาจารย์สองประเภทในคณะเดียวกัน ส่วนในระยะยาวอาจ จะต้องมีการแก้ไขพระราชบัญญัติและระเบียบต่างๆ รวมทั้งทบทวนบทบาทและหน้าที่ ของบัณฑิตวิทยาลัยใหม่ เพื่อให้เอื้อต่อการพัฒนาการศึกษาระดับนี้ โดยเฉพาะ อย่างยิ่งจะสามารถทำให้อธิการบดีหรือมหาวิทยาลัย เข้ามามีบทบาทช่วยเหลือหรือ สนับสนุนบัณฑิตวิทยาลัยได้อย่างเหมาะสมทั้งนี้เพื่อสร้างความรู้สึที่ดีต่อการบริหาร งานในคณะ ระหว่างอาจารย์และนิสิตในระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษา นอกจากนี้ โครงสร้างหรือรูปแบบการบริหารงานของบัณฑิตศึกษาอาจจะต้องปรับให้เป็นหน้าที่ ของมหาวิทยาลัยโดยมีรองอธิการบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษาเป็นผู้ช่วยอธิการบดีดำเนิน งานเกี่ยวกับบัณฑิตศึกษา อธิการบดีเป็นประธานกรรมการประจำ คณะบัณฑิต วิทยาลัยเป็นเพียงผู้ปฏิบัติงานทำหน้าที่เป็นเลขานุการคณะ กรรมการประจำ (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย บัณฑิตวิทยาลัย 2529:1-35) แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับแผนพัฒนา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ระยะที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) ซึ่งได้กำหนดแนวทางในการปรับปรุงโครงสร้างการบริหารงาน บัณฑิตศึกษาให้มี ประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น กล่าวคือให้มีการทบทวน และปรับโครงสร้าง การบริหารงานของบัณฑิตศึกษารวมทั้ง ระเบียบและข้อบังคับต่างๆ ให้ เหมาะสมยิ่งขึ้น ส่วนการเปิดหลักสูตรสหสาขาวิชาที่จะส่งเสริมให้เปิด สอนมาก ยิ่งขึ้น เพื่อคุณภาพทางวิชาการ และการใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างประหยัด (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 70 ปี 2530:174)

จากสภาพปัญหาและอุปสรรคด้านการบริหารของบัณฑิตศึกษาจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัยดังกล่าว ซึ่งมีสาเหตุมาจากกฎหมายได้กำหนดบทบาทและหน้าที่ให้ บัณฑิตวิทยาลัยต้องดำเนินตามระเบียบต่างๆ ซึ่งอาจจะเหมาะสมกับ ช่วงที่ มหาวิทยาลัยต้องการที่จะจัดระบบการบริหารให้บัณฑิตศึกษามีทิศทางและมาตรฐาน อันเดียวกันไม่กระจัดกระจาย กล่าวคือก่อนการจัดตั้งบัณฑิตวิทยาลัย ปีพ.ศ. 2505 แต่ในสภาพปัจจุบัน มหาวิทยาลัยได้ขยายและพัฒนาบัณฑิตศึกษาอย่างกว้างขวาง และอาจจะกล่าวได้ว่าเป็นบัณฑิตศึกษาที่มีสาขาวิชา มากที่สุดในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์

ระบบโครงสร้างทั้งการบริหารที่ผ่านมา จึงไม่สามารถเอื้อให้เกิดการพัฒนาเท่าที่ควร
จะเป็น โดยเฉพาะนโยบายการพัฒนามหาวิทยาลัยให้ไปสู่ "มหาวิทยาลัยวิจัย"

ในอนาคต ประมาณปี พ.ศ. 2543 ซึ่งจะครบ 84 ปี ของการสถาปนามหาวิทยาลัย

ดังนั้นมหาวิทยาลัยจึงน่าจะทบทวนและปรับโครงสร้างการบริหาร
ใหม่ตั้งแต่ต้นโดยการปรับปรุงและแก้ไขกฎหมาย เพื่อให้มหาวิทยาลัยหรืออธิการบดี
มีบทบาทต่อบัณฑิตศึกษามากขึ้น และในระดับคณะก็อาจจะรวมคณะกรรมการบริหาร
ของบัณฑิตศึกษาและปริญญาดรเป็นชุดเดียวกัน ผลดีที่จะตามมาคือ ความสัมพันธ์
และเชื่อมโยงกันระหว่างการศึกษาาระดับปริญญาตรีกับบัณฑิตศึกษา ซึ่งสามารถแก้
ปัญหาด้านอาจารย์ นิสิต และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่พบในการวิจัยครั้งนี้
ได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งบัณฑิตศึกษาจะได้พัฒนาไปในทิศทางที่สอดคล้อง
และสัมพันธ์กับแผนพัฒนามหาวิทยาลัยในอนาคต และบรรลุเป้าประสงค์ตามปณิธาน
ของมหาวิทยาลัยในที่สุด

นอกจากนี้ควรจะมีการทบทวนการจัดกลุ่มสาขาวิชาต่างๆ ใหม่
โดยเฉพาะกลุ่มสาขามนุษยศาสตร์ ซึ่งคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มีลักษณะการเรียน
การสอนในแนวของกลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์กายภาพมากกว่ากลุ่มสาขามนุษยศาสตร์
และในอดีตคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ยังเป็นแผนกวิชาหนึ่งในคณะวิศวกรรมศาสตร์
ซึ่งอยู่ในกลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์กายภาพ (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ 2514:1-3) และการแบ่งกลุ่มสาขาในระยะเริ่มแรก
ในปี พ.ศ. 2514 เป็นการแบ่งตามคณะกรรมการวิจัย ฝ่ายวิชาการ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย เพื่อความสะดวกต่อการการสนับสนุนและส่งเสริมการวิจัยใน
มหาวิทยาลัย ซึ่งต่อมาบัณฑิตวิทยาลัยก็นำมาเป็นแนวการแบ่งกลุ่มสาขาวิชาจนถึง
ปัจจุบัน (กำจัด มงคลกุล 2517:6) ในระยะต่อมา มหาวิทยาลัยก็ใช้แนวทาง
เดียวกันนี้วัดให้คณะต่างๆ อยู่ในกลุ่มสาขาวิชาทั้ง 4 สาขา ดังปรากฏในปัจจุบัน

1.2 ด้านงบประมาณ

สำหรับในด้านงบประมาณจากการวิจัยพบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิด
เห็นว่าในสภาพของโครงสร้างการบริหารในปัจจุบันระบบการจัดสรรงบประมาณ
ตามหลักการของบัณฑิตวิทยาลัย คือร้อยละ 40 และร้อยละ 60 ยังไม่เป็นปัญหา
มากนักแต่ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นเกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณโดยส่วนรวมของ
มหาวิทยาลัยว่าในอนาคตควรจะสนับสนุนให้เกิดการกระจายอย่างเป็นธรรมใน
การพัฒนาสาขาต่างๆ ของมหาวิทยาลัย เช่นเดียวกับสาขาวิทยาศาสตร์และ

เทคโนโลยี ซึ่งหากพิจารณาตามแผนพัฒนาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ระยะที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) จะพบว่าจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้ทุ่มเททรัพยากรและความพยายามในการกำหนดแนวทางในการพัฒนาวิชาการ สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีค่อนข้างสมบูรณ์แต่ไม่ปรากฏแนวทางที่ชัดเจนในการพัฒนาวิชาการทางด้านอื่นๆ เช่นมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ แต่ประการใด (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายวางแผนพัฒนา กองแผนงาน 2528:6) และหากพิจารณาโครงการพัฒนาวิชาการด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจะพบว่ามหาวิทยาลัยได้เร่งรัดการพัฒนาด้วยการทุ่มเทงบประมาณกว่า 100 ล้านบาท จากงบประมาณผลประโยชน์ของมหาวิทยาลัยเอง ดังนั้นจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยน่าจะกำหนดแนวทางในการพัฒนาศาสตร์สาขาต่างๆ ให้ชัดเจนและทุ่มเททรัพยากรเพื่อพัฒนาไปพร้อมๆ กัน เช่น ในสาขามนุษยศาสตร์ อาจจะพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ได้แก่ห้องสมุด อาคารสถานที่ ห้องปฏิบัติการ และสนับสนุนการวิจัย การเขียนตำราและผลงานทางวิชาการอื่นๆ ที่สอดคล้องกับการสอน เพื่อการก้าวไปสู่ความเป็นมหาวิทยาลัยที่สมบูรณ์แบบและเป็นผู้นำทางวิชาการได้อย่างแท้จริงในอนาคต

2. ด้านอาจารย์

จากการศึกษาสถานภาพของอาจารย์พบว่าในปีการศึกษา 2529 อาจารย์มีจำนวนทั้งสิ้น 135 คน คิดเป็นอาจารย์ที่มีคุณวุฒิปริญญาโท ร้อยละ 57.04 และคุณวุฒิปริญญาเอก ร้อยละ 42.96 ซึ่งตามสัดส่วนดังกล่าวนี้ไม่แตกต่างกันมากนักนับว่าใกล้เคียงกับเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดสัดส่วนอาจารย์บัณฑิตศึกษาระหว่างคุณวุฒิปริญญาโทและคุณวุฒิปริญญาเอกเท่ากับ 50:50 (วิจิตร ศรีสอาด 2523:81) อาจารย์ส่วนมากมีตำแหน่งทางวิชาการ คือตั้งแต่ผู้ช่วยศาสตราจารย์ถึงศาสตราจารย์ ร้อยละ 85.18

สำหรับปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับอาจารย์ตามความคิดเห็น ของผู้ทรงคุณวุฒิจากการวิจัยพบว่า อาจารย์ส่วนมากมีภาระงานอื่นมากเกินไปทำให้มีผลกระทบต่องานสอนและงานวิจัย ตลอดทั้งงานเขียนตำรา ซึ่งสอดคล้องกับชื่นจิต ชุ่มพรหม (2523) ที่กล่าวถึงลักษณะบัณฑิตศึกษาในสหรัฐอเมริกาว่าอาจารย์ผู้สอน นอกจากจะมีคุณภาพในการสอนที่ดีแล้ว อาจารย์ไม่ควรสอนมากชั่วโมงจนเกินไป เพราะยังมีหน้าที่ทำการวิจัยหรือควบคุมวิทยานิพนธ์ด้วย ปัญหานี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของวรรณวิมล ทิพย์ชุ่น (2530)

นอกจากนี้ยังพบว่าอาจารย์ให้ความสนใจติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการใหม่ ๆ ค่อนข้างน้อยและมีการวิจัยน้อยไป ส่วนอาจารย์ที่มีงานวิจัยนั้นยังไม่ได้นำมาใช้เพื่อการเรียนการสอนเท่าที่ควรจะเป็นอาจเป็นเพียงงานวิจัยเพื่อผลในการขอตำแหน่งทางวิชาการของอาจารย์เอง ปัญหาดังกล่าวนี้อาจเป็นเพราะว่าอาจารย์มีภาระงานอื่นๆ ด้วยนอกจากงานสอนดังกล่าวมาแล้วข้างต้น จึงเป็นอุปสรรคต่อการที่จะใช้เวลาติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการใหม่ๆ และทู่เม่ให้กับงานวิจัยค้นคว้าเท่าที่ควร อีกสาเหตุหนึ่งคือมหาวิทยาลัยยังอยู่ในระบบราชการ การใช้สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในการค้นคว้าวิจัยและทดลองในมหาวิทยาลัยค่อนข้างจำกัด อีกทั้งตำแหน่งทางวิชาการของอาจารย์มีความสัมพันธ์กับความก้าวหน้าในทางราชการ กล่าวคือเกี่ยวกับระดับชั้นและอัตราเงินเดือน การทำวิจัยหรือผลงานวิชาการก็อาจจะไม่เกี่ยวข้องกับการสอนมากนัก นอกจากนี้วิธีสอนและจิตวิทยาในการสื่อสารกับนิสิต ผู้ทรงคุณวุฒิยังเห็นว่าอาจารย์ยังขาดความรู้ในด้านนี้พอสมควร

ในด้านคุณลักษณะและแนวทางการพัฒนาอาจารย์บัณฑิตศึกษาสาขามนุษยศาสตร์ ในอนาคตผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่า อาจารย์ควรจะเป็นผู้มีความรู้ลึกและรู้กว้างในสาขาวิชาที่สอน มีความสามารถและมีประสบการณ์ในการวิจัยและทำวิจัยด้วยใจรัก มีผลงานทางการวิจัยอย่างสม่ำเสมอในเรื่องที่ต่อเนื่องและสัมพันธ์กันโดยเฉพาะกับสาขาวิชาที่สอน ติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการอยู่เสมอ สามารถนำความรู้มาประยุกต์ใช้เพื่อสร้างประสบการณ์ให้กับตนเองและนิสิต และสามารถให้คำปรึกษาแก่นิสิตในด้านการวิจัยได้เป็นอย่างดี ส่วนวิธีการสอนนั้นอาจารย์ควรจะมีลักษณะเป็นผู้ชี้แนะ และผู้ร่วมคิดกับนิสิตมากกว่าการถ่ายทอดเพียงอย่างเดียว และรู้จักประยุกต์การสอนแบบต่างๆ ให้สอดคล้องกับสาระที่สอน อีกทั้งเป็นผู้มีความใจกว้าง และยินดีรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างจากตัวเอง ประการสำคัญคืออาจารย์ควรเป็นผู้มีทั้งความรู้และคุณธรรมควบคู่กันไปเสมอ

จากความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าว สอดคล้องกับปณิธานของมหาวิทยาลัยในอนุเจตที่สองที่กล่าวถึงจุดมุ่งหมายหลักในการบุกเบิก แสวงหา ทะนุบำรุงและถ่ายทอดความรู้และคุณธรรม (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา: 39-40) ซึ่งอาจารย์มีบทบาทสำคัญในส่วนนี้มาก กล่าวคืออาจารย์ควรเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการวิจัย ติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการทั้งในทางทฤษฎีและแนวคิดอยู่เสมอ มีผลงานทางวิชาการที่สอดคล้องกับวิชาที่สอน และเป็นผู้ที่มีความกระจำงในการถ่ายทอดให้แก่บัณฑิตศึกษาได้เป็นอย่างดี (อุทัย เลาหวิเชียร 2523: 698-702) อีกทั้งปลูกฝังคุณธรรมให้แก่นิสิตให้เป็นผู้

ถึงพร้อมด้วยความรู้และคุณธรรมนอกจากนี้ความคิดเห็นดังกล่าวยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของลัดดาวัลย์ ชมมณฑา (2520) ซึ่งพบว่าประสิทธิภาพของอาจารย์สาขามนุษยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ควรจะเป็นผู้ที่รู้จักขนขวายหาความรู้อยู่เสมอ มีวิจารณ์ภายในการตัดสินใจและรับฟังความคิดเห็นของนิสิต

สำหรับด้านการวิจัยนั้น ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นสอดคล้องกันทั้งในด้านคุณลักษณะและแนวทางพัฒนาอาจารย์และเป้าประสงค์ด้านการวิจัย กล่าวคือควรส่งเสริมการวิจัยของอาจารย์เพื่อการเรียนการสอน และเน้นการวิจัยเพื่อความก้าวหน้าทางวิชาการเฉพาะสาขาวิชา ซึ่งในส่วนนี้ ชมรมสวนหลวง (2530:3-5) ได้เสนอแนวทางการพัฒนาเพื่อสนองนโยบายแผนพัฒนาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ระยะที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) ที่จะเป็มหาวิทยาลัยกึ่งวิจัยว่าอาจารย์ส่วนใหญ่จะต้องเป็นที่รู้จักกันในฐานะนักวิชาการชั้นนำ มีผลงานทางวิชาการระดับชาติและระดับนานาชาติ มิใช่เป็นผู้สอนเพียงอย่างเดียว

3. ด้านนิสิต

จากการศึกษาสภาพภาพของนิสิตในปี พ.ศ. 2529 พบว่าคุณภาพของนิสิตเมื่อพิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยที่จนปริญญาตรีปรากฏว่านิสิตส่วนมากมีคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 2.50 ขึ้นไป (ร้อยละ 86.8) แต่ก็ยังมีนิสิตส่วนน้อยเพียงร้อยละ 13.20 มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่า 2.50 สำหรับลักษณะการลาศึกษาของนิสิตพบว่านิสิตจำนวนมากคือร้อยละ 73.24 ลาเรียนเต็มเวลา ส่วนที่ไม่ได้ลาเต็มเวลามีเพียงเล็กน้อยเท่านั้นคือร้อยละ 5.67 และนิสิตส่วนมาก (ร้อยละ 51.41) มีอายุน้อยกว่า 25 ปี

ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับนิสิต ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่าคุณภาพของผู้สอบคัดเลือกอยู่ในระดับที่ค่อนข้างต่ำ นิสิตที่ไม่ได้ลาศึกษาต่อเต็มเวลาจะมีผลกระทบต่อเวลาเรียนและการค้นคว้ามาก ส่วนนิสิตที่เรียนรายวิชาครบตามหลักสูตรส่วนมากจะกลับไปทำงานทำให้มีปัญหาในการทำวิทยานิพนธ์และสำเร็จการศึกษาช้ากว่าที่ควรจะเป็น อีกทั้งยังมีนิสิตบางส่วนมุ่งศึกษาเพื่อเพิ่มคุณวุฒิมากกว่าที่จะมุ่งใฝ่รู้ นอกจากนี้ยังพบว่า นิสิตที่เรียนต่อเนื่องจากระดับปริญญาตรียังขาดประสบการณ์ในทางศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ขาดความกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นของตนเอง มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างนิสิตด้วยกัน และขาดความรู้และทักษะทางด้านภาษาอังกฤษ จากสภาพปัญหาและอุปสรรคด้านนิสิตบัณฑิตศึกษาตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าว สอดคล้องกับผลการ

ศึกษาวิจัยหลายประเด็นด้วยกัน ประเด็นที่เกี่ยวกับคุณภาพของผู้สอบคัดเลือก การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองและความรู้ทางด้านภาษาอังกฤษนั้น จากการศึกษาวิจัยของ วรณวิมล ทิพย์ชุน (2530) พบว่าคุณภาพของผู้เรียนไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ ผู้เรียนยังไม่มีพื้นฐานการเรียนแบบช่วยตนเองเนื่องจากคุ้นเคยกับระบบการเรียนจากอาจารย์โดยตรงประกอบกับภูมิความรู้ของนิสิตด้วย เช่นพื้นฐานภาษาต่างประเทศและค้นคว้าวิจัยไม่เป็น เมื่อพิจารณาจากสถานการณ์ของนิสิตปรากฏว่านิสิตส่วนมากมีคะแนนเฉลี่ยที่ไม่สูงมากนัก และยังมีบางส่วนที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่า 2.50 อีกทั้งนิสิตยังมีอายุน้อยคือต่ำกว่า 25 ปี ซึ่งมีมากถึงร้อยละ 51.41 ส่วนอัจฉรา วงศ์โสธร ได้ศึกษาวิจัย โดยสำรวจความต้องการในการเรียนภาษาอังกฤษของนิสิตบัณฑิตศึกษาและอาจารย์ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่าทั้งนิสิตและอาจารย์ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าภาษาอังกฤษควรเป็น วิชาเลือกมี 5 หน่วยกิตและควรให้เรียนในปีที่ 1 ของบัณฑิตศึกษาซึ่งแสดงให้เห็นว่านิสิตบัณฑิตศึกษาอาจมีความรู้และทักษะทางด้านภาษาอังกฤษยังไม่เพียงพอ จึงมีความต้องการให้มีการเรียนการสอนในบัณฑิตศึกษาด้วย (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายวิจัย 2530:12)

นอกจากนี้ สมหวัง นิริยานุวัฒน์ (2525) ได้ศึกษาวิจัยพบว่าในการผลิตมหาบัณฑิตของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ร้อยละ 94 ของสาขามีความสูญเสียเกิดขึ้นเนื่องจากนิสิตใช้เวลาเรียนมากกว่าที่กำหนด ซึ่งบางส่วนอาจมีสาเหตุมาจากเมื่อนิสิตเรียนครบตามหลักสูตรแล้วจะกลับไปทำงานทำให้สำเร็จช้ากว่าที่ควรจะเป็น นับว่าสอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิด้วย และจากการศึกษาวิจัยของประมาณ ชูนิวัฒน์ (2528) ยังพบว่า สาเหตุที่มีปัญหาการออกกลางคันของนิสิตบัณฑิตศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยสรุปได้คือ (1) คุณลักษณะส่วนตัวของนิสิตที่มีอุปสรรคต่อการเรียน (2) ปัญหาเกี่ยวกับการทำวิทยานิพนธ์ (3) ความไม่มุ่งมั่นในสาขาวิชาที่เรียน (4) ปัญหาด้านบุคลิกภาพ (5) ปัญหาด้านความสามารถเชิงวิชาการ เป็นต้น จากผลการวิจัยดังกล่าวนี้เป็นสภาพปัญหาและอุปสรรคด้านนิสิตบัณฑิตศึกษา ซึ่งส่วนมากสอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ

คุณลักษณะด้านนิสิตบัณฑิตศึกษาในอนาคตตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒินั้น จากการศึกษาพบว่านิสิตควรจะเป็นผู้ที่มีความรู้ครอบคลุมสาระสำคัญในสาขาของตนเป็นอย่างดี รู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง มีความใฝ่รู้ ช่างสังเกต รู้จักวิเคราะห์หาเหตุผลอยู่เสมอ สามารถแสดงความคิดเห็นให้ผู้อื่นเข้าใจทั้งการพูดและการเขียนและรู้จักตั้งคำถามว่า "ทำไม" มากกว่าที่จะถามว่า "อะไร" และ "อย่างไร" เท่านั้น นอกจากนี้ควรจะเข้าใจลักษณะการเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษาเป็นอย่างดี กล่าวคือ ยอมรับว่าอาจารย์คือพี่เลี้ยง ส่วนนิสิตเป็น

ผู้ร่วมคิดค้นคว้าและศึกษาความรู้ใหม่ๆร่วมกัน สามารถนำความรู้และประสบการณ์จากการศึกษาค้นคว้าดังกล่าวไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคมได้ รวมทั้งเป็นผู้ที่มีเวลาและทุ่มเทให้กับการศึกษาค้นคว้าอย่างเต็มที่และมีความเป็นผู้ใหญ่พอมีความรับผิดชอบ และประสบการณ์ในการทำงานมาแล้วเป็นอย่างดี

จากคุณลักษณะของนิสิตตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าวสอดคล้องกับฉัตรทิพย์ นาถสุภา (2513:27-29) ที่กล่าวว่านิสิตบัณฑิตศึกษาคควรจะมีความพร้อมในการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา กล่าวคือจะต้องมีทัศนคติที่ใฝ่รู้อยู่ตลอดเวลา ช่างสังเกต วิเคราะห์หาเหตุผลอยู่เสมอ รวมทั้งจะต้องเป็นผู้รู้กว้างและครอบคลุมสาระสำคัญในสาขาของตนอย่างเพียงพอ นอกจากนี้ ชมรมสวนหลวง (2530:3-5) ยังให้ข้อสังเกตว่าในการคัดเลือกนิสิตเข้าศึกษาต่อนั้นนอกจากจะคัดเลือกผู้ที่มีความถนัดมีความสามารถสูงแล้ว ยังต้องเลือกผู้ที่มีความคิดในการสร้างสรรค์มากกว่าผู้ที่ชอบรับความรู้จากผู้สอนเพียงอย่างเดียวและอาจจะต้องคัดเลือกนิสิตที่มีลักษณะเด่นในด้านต่างๆ ทั้งด้านสติปัญญาความรู้ด้านต่างๆ ด้วยความมุ่งมั่นที่จะให้นิสิตได้สร้างสรรค์ เสวนากันในระหว่างนิสิตด้วยกัน

สำหรับในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพของผู้เข้าศึกษาในบัณฑิตศึกษานั้น คณะกรรมการวิจัยสถาบัน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายวางแผนและพัฒนา กองแผนงาน 2527:16-17) ได้ให้ความคิดเห็นว่าการที่ไม่สามารถคัดเลือกนิสิตที่มีความสามารถสูงเข้ามาเรียนได้ เพราะผู้มีความสามารถสูงเข้าสู่ตลาดแรงงานหมด และไม่มีเวลามาเรียนเต็มที่ได้ในขณะผู้ไม่มีงานทำจะมีเวลามาเรียนเต็มเวลาได้ ซึ่งหากไม่บังคับเรียนเต็มเวลาก็จะทำให้ได้นิสิตที่มีความสามารถและกำลังอยู่ในตลาดแรงงานสามารถเรียนและทำงานไปด้วยในเวลาเดียวกันได้

4. ด้านผู้สำเร็จการศึกษา

จากการวิจัยพบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคด้านผู้สำเร็จการศึกษาคือ เมื่อผู้สำเร็จการศึกษาออกไปทำงานแล้วจะขาดการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจากที่ได้ศึกษามาไม่มีทักษะในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และไม่สามารถแสดงตนได้ว่าเป็นผู้ที่มีความเป็นเลิศในทางวิชาการได้อย่างแท้จริง นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้สำเร็จการศึกษามีลักษณะที่ขาดการใฝ่รู้ สังเกตและวิเคราะห์หาเหตุผลเท่าที่ควรและไม่ค่อยจะได้อาศัยความรู้ที่ได้ศึกษาไปใช้ในหน้าที่การงาน ขาดความรู้จริงและรู้ลึกในศาสตร์สาขาของตนรวมทั้งบางส่วนยังไม่มีการทำ

จากปัญหาและอุปสรรคตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าวเมื่อพิจารณาถึงคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาในช่วงปีพ.ศ. 2525-2529 พบว่าคะแนนเฉลี่ยของผู้สำเร็จบางส่วนคือร้อยละ 23.41 อยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำและผลการสอบวิทยานิพนธ์คือร้อยละ 84.27 อยู่ในเกณฑ์ดีและผ่านเท่านั้นรวมทั้งเวลาเรียนโดยเฉลี่ยใช้มากกว่า 8.51 หรือ 4 ปี 1 ภาคการศึกษา ซึ่งจากข้อมูลดังกล่าวนี้อาจกล่าวได้ว่ายังมีผู้สำเร็จการศึกษบางส่วนมีปัญหาตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าวข้างต้น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นภาพร มิญญา (2528) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาดตนเองของมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตามทัศนะของเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชาพบว่า มหาบัณฑิตมีการพัฒนาดตนเองด้านผลงานทางวิชาการและด้านความสามารถทางการวิจัยน้อยมาก ทั้งนี้อาจมีสาเหตุส่วนหนึ่งมาจากพื้นฐานคุณภาพของการรับเข้าเรียน ซึ่งนิสิตไม่สามารถช่วยตัวเองได้มากนักขาดทักษะในการค้นคว้าและแก้ปัญหา (วรรณวิมล ทิพย์ชุน 2530)

ส่วนคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาที่พึงประสงค์ในอนาคต ตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ จากการวิจัยพบว่า ผู้สำเร็จการศึกษาคควรเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถเหมาะสมกับคุณวุฒิและมีคุณธรรม มีจิตใจใฝ่รู้ที่จะศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการอย่างสม่ำเสมอ ชยัน คิดทำและมีความรับผิดชอบสูง มีความรู้จริงและรู้ลึกในศาสตร์สาขาของตนและมีความเป็นตัวของตัวเองในทางวิชาการ นอกจากนี้ควรเป็นผู้นำทางวิชาการได้ กล่าวคือเป็นผู้มีศักยภาพในการศึกษาค้นคว้าและวิจัย ประกอบกับเป็นผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์งานด้วยตนเองเป็น และมีมนุษยสัมพันธ์ดี

จากคุณลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับปณิธานของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในอนุเจตที่สามและสี่ที่กล่าวคือคุณลักษณะของบัณฑิต ซึ่งมีจุดมุ่งหมายให้เป็นผู้ที่พร้อมทั้งความรู้ และคุณธรรม (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา 2530:39-40) และสอดคล้องกับคุณลักษณะและคุณภาพของบัณฑิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่พึงประสงค์ตามทัศนะของลีปพนนท์ เกตุทัต (2530:271) นอกจากนี้ชมรมสวนหลวง (2530:3-5) ยังเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตบัณฑิตให้สนองนโยบายของมหาวิทยาลัยในฐานะมหาวิทยาลัยวิจัย เกี่ยวกับการสอบวิทยานิพนธ์ของนิสิตบัณฑิตศึกษา จะต้องประเมินผลได้ว่า ผู้ทำวิทยานิพนธ์มีความสามารถเพียงพอและมีความรู้ อย่างถ่องแท้ในเรื่องนั้นเป็นอย่างดี วิทยานิพนธ์จะต้องมีคุณค่าทางวิชาการสูง เพื่อแสดงว่ามหาวิทยาลัยแห่งนี้ได้บุกเบิก แสวงหาความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อวงวิชาการ วงวิชาชีพ หรือต่อความเจริญของสังคมอย่างแท้จริง

นอกจากนี้ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ ยังสอดคล้องกับ วิจิตร ศรีสอาน (2523:80-83) ซึ่งกล่าวถึงลักษณะของบัณฑิตศึกษาว่ามุ่งเน้นความเชี่ยวชาญและมีความรู้ลึกซึ้งในสาขาวิชาของตน มีความเป็นผู้นำทางวิชาการ กล่าวคือมีระดับของความสามารถทางวิชาการสูง เป็นผู้นำทางวิชาการในสาขาของตนและสอดคล้องกันจุดมุ่งหมายของการศึกษาวิชามนุษยศาสตร์ ซึ่งบัณฑิตในศาสตร์สาขานี้ควรจะต้องมีคุณลักษณะที่จะรู้จักของปัญหาเป็นและมองรอบด้าน มีจินตนาการรู้การแสวงหาความเป็นไปได้ สร้างรูปแบบจำลองของชีวิตและสังคม เป็น รู้จักการวิเคราะห์หาเหตุผล รู้จักตนเองและสามารถแสดงตนในฐานะผู้นำทางวิชาการได้ (วิทย์ วิศทเวทย์ 2528:35-38) อีกทั้งสอดคล้องกับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของบัณฑิต สาขามนุษยศาสตร์ที่พึงประสงค์ จากการสัมมนาเรื่องมนุษยศาสตร์กับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ กล่าวคือ เป็นผู้มีความรู้คู่คุณธรรม มีคุณลักษณะเป็นศึกษิต (education man) มีลักษณะเฉพาะซึ่งอาจแตกต่างจากบัณฑิตสาขาอื่นๆ ตระหนักในคุณค่าของความเป็นมนุษย์และการอยู่ร่วมกันในลักษณะที่มีเสรีภาพ เสมอภาค และภราดรภาพ มีพฤติกรรมที่แสดงออกในเชิงสร้างสรรค์ต่อมนุษย์และโลก มีความรู้ในการประกอบอาชีพ และสามารถสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรม และอารยธรรมของมนุษย์ อีกทั้งมีความเป็นเลิศทางวิชาการในศาสตร์ของตน (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะอักษรศาสตร์:2528)

5. ด้านการเรียนการสอน

สภาพปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการเรียนการสอน หรือกระบวนการถ่ายทอดความรู้ในระดับบัณฑิตศึกษา สาขามนุษยศาสตร์ ตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ จากการวิจัยพบว่า การเรียนการสอนเน้นที่เนื้อหามากกว่าที่จะสอนให้ผู้เรียนรู้จักวิธีการแสวงหาความรู้ และเน้นการเรียนการสอนที่เป็นผลผลิตสำเร็จรูปมากกว่ากระบวนการผลิตความรู้ นอกจากนี้ยังเน้นที่จะสอนให้ผลิตเนื้อหา มากกว่าเกิดความสงสัย หรือมีเหตุผลที่แย้งจากความรู้เดิม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสอนของอาจารย์ส่วนมาก ยังใช้วิธีสอนแบบบรรยายมากกว่าที่จะใช้วิธีสอนแบบสัมมนา จากสภาพปัญหาดังกล่าวสอดคล้องกับความคิดเห็นของ วิทย์ วิศทเวทย์ (2530:127-129) และวรรณวิมล ทิพย์ชุน (2530) ซึ่งวิจัยพบว่าระบบการเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษาในสภาพปัจจุบัน ในสถาบันอุดมศึกษายังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เช่นผู้สอนเน้นการสอนภาคทฤษฎีมากกว่าภาคปฏิบัติ อันเนื่องมาจากอาจารย์ขาดประสบการณ์ในการสอนระดับบัณฑิตศึกษา และการขาดแคลนอาจารย์ที่มีคุณภาพ

คุณลักษณะ และแนวทางการเรียนการสอนที่พึงประสงค์ในอนาคต ตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ จากการวิจัยพบว่า วิธีการเรียนการสอนควรมี ลักษณะมุ่งเน้นให้นักศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง โดยอาจารย์เป็นผู้ชี้แนะแนวทาง และเป็นที่ปรึกษา เน้นวิธีการมากกว่ารายละเอียดของเนื้อหา คิดเป็นแก้ปัญหา เป็น เน้นให้ศึกษาในสาขาของตนอย่างลุ่มลึก ส่วนวิธีการสอนควรเน้นการสอน แบบสัมมนาและการทำรายงานค้นคว้าหรือทำภาคินพนธ์ กำหนดแนวการสอนแบบ วิเคราะห์ความรู้ร่วมกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ลดความสำคัญของการสอนที่ เน้นความจำ

การเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาโดยทั่วไปประกอบด้วยการเรียน วิชาในชั้น(Course Work) การสัมมนา(Seminar) การวิจัย(Research) การศึกษาด้วยตนเอง(Individual Study) และการทำวิทยานิพนธ์(Thesis) (ชื่นจิต ชุ่มพรหม : 2523) ดังนั้นลักษณะการเรียนการสอนดังกล่าวจึงเป็นองค์ ประกอบสำคัญที่จะนำไปสู่ผลที่ได้รับตามคุณลักษณะและแนวทางที่พึงประสงค์ ส่วน ฉัตรทิพย์ นาถสุภา(2513:27-29) กล่าวถึงการเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษา ว่าควรมีลักษณะเป็นการสัมมนาที่จะให้นักศึกษาสามารถแสดงเหตุผลกับผู้สอนได้ หน้าที่ สำคัญของผู้สอนมิใช่สอนเพียงอย่างเดียว แต่เป็นการทำให้นักศึกษารู้จักคิดตั้งคำถาม และเข้าใจว่ามีคำตอบหลายอย่าง ส่วนอาจารย์ผู้สอนจะต้องเข้าใจว่า เนื้อหา สำคัญน้อยกว่าวิธีการ ในโลกซึ่งกำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วความรู้หรือ ทฤษฎีสำเร็จรูป ใช้ได้ไม่นานก็ล้าสมัยแล้วผู้สอนวิธีสร้างความรู้ไม่ได้ เพราะเป็น ความสามารถที่ใช้ได้ในทุกสถานการณ์จึงไม่ควรกังวลกับเนื้อหามากเกินไป ส่วน การเรียนการสอนในสาขาวิชามนุษยศาสตร์ควรสอนให้ผู้เรียนเป็นตัวของตัวเอง รู้จักคิด วิพากษ์วิจารณ์อย่างเสรี ซึ่งจะทำให้เกิดความภูมิใจว่าอาจจะไม่ต้อง เหมือนคนอื่น (วิทย์ วิศทเวทย์ 2530:127-129)

สำหรับผลการวิจัยที่สนับสนุนและสอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้ทรง คุณวุฒิเกี่ยวกับการเรียนการสอน ได้แก่ ผลการวิจัยของ ลัดดาวัลย์ ชุ่มมณฑา (2520) ซึ่งได้ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการสอนระดับอุดมศึกษา สาขามนุษยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ด้านวิธีการสอนปรากฏว่าอาจารย์ ควรรับฟังความคิดเห็นของนิสิต รับฟังคำตอบของนิสิตเสมอ กระตุ้นให้นักศึกษาแสดง ความคิดเห็นอย่างเสรี มีวิธีการสอนแบบต่าง ๆ เช่นบรรยาย อภิปราย ถกเถียง ปัญหา การนำเข้าสู่บทเรียน เป็นต้น ส่วนซังตีส(Vincent De Sanctis:1971) วิจัยพบว่า การเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษควรสนับสนุนให้มีวิธีต่าง ๆ เช่น การสัมมนา การศึกษาปัญหาเฉพาะราย การศึกษาด้วยตนเอง และการฝึก งาน เช่นเดียวกับที่ ไพฑูรย์ สิ้นลารัตน์ (2516) ได้เสนอไว้

ในส่วนของการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษากับความเป็นมหาวิทยาลัยวิจัยของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยนั้น ศลักษณ์ ทรพรพันธ์ (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายวิจัย: 25293-4) กล่าวว่าหลักสูตรและการเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษา มีทั้งวิชาที่ต้องศึกษาจากอาจารย์และการทำวิทยานิพนธ์ ซึ่งเน้นหนักการวิจัยอย่างเป็นล่ำเป็นสัน และเป็นระบบ ความสัมพันธ์ระหว่างงานวิจัยและบัณฑิตศึกษาจึงเริ่มต้นตรงจุดนี้ คืออาจารย์มีงานสอนและงานวิจัยของตนเอง และส่วนหนึ่งอาจารย์ก็ควบคุมงานวิจัย ซึ่งเป็นงานวิจัยของนิสิตให้ได้มาตรฐาน หลักสูตรการเรียนการสอนจะเน้นหนักที่การศึกษาวิจัย (Research Oriented) การเรียนการสอนดังกล่าวนี้จะสนองนโยบายมหาวิทยาลัย และเป็นไปตามแผนพัฒนามหาวิทยาลัย ระยะที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนการสอนที่เน้นหนักการศึกษาวิจัย ยังเป็นกระบวนการสอนที่ให้นิสิตเรียนรู้ ค้นคว้า ศึกษาด้วยตนเอง และคิดเป็นแก้ปัญหาได้ ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับคุณลักษณะ และแนวทางการเรียนการสอนที่พึงประสงค์ในการวิจัยครั้งนี้

6. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ

ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิในการวิจัยครั้งนี้ พบว่าห้องเรียนมีจำนวนไม่เพียงพอ และมีปัญหาเกี่ยวกับการใช้ห้อง ซึ่งคณะอำนวยความสะดวกให้แก่ระดับปริญญาตรี ก่อนเนื่องจากได้งบประมาณ สนับสนุนเต็มที่ตามโครงสร้างการบริหาร ขาดบรรยากาศที่ดีในการเรียนการสอน รวมทั้งห้องสำหรับนิสิตทำงาน และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเชิงวิชาการ ก็ยังไม่เพียงพอ ส่วนปัญหาเกี่ยวกับห้องสมุด ข้อมูลและสารนิเทศ ปรากฏว่าข้อมูลยังไม่สมบูรณ์ กระจัดกระจาย และการบริการยังไม่เอื้ออำนวยให้เกิดการค้นคว้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในด้านห้องทดลอง และห้องปฏิบัติการพบว่ามีปัญหาเช่นกันกล่าวคือ ยังต้องใช้ร่วมกับนิสิตปริญญาตรี ขาดบรรยากาศในการศึกษา ค้นคว้า อีกทั้งขาด การบำรุงรักษาอุปกรณ์และเครื่องมือต่างๆ ให้อยู่ในสภาพที่ดีได้ตลอด

จากปัญหาและอุปสรรคดังกล่าวมีสาเหตุสำคัญมาจากโครงสร้างการบริหารบัณฑิตศึกษาที่ไม่ได้มอบอำนาจให้คณะ เป็นอยู่กำกับดูแล และดำเนินการเกี่ยวกับบัณฑิตศึกษาเช่นเดียวกับปริญญาตรี ซึ่งบัณฑิตศึกษาดำเนินการตามพระราชบัญญัติ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2522 มาตรา 29 (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2529: 1-35) ปัญหาต่างๆ จึงเกิดขึ้นตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าว

ข้างต้นเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้จากการวิจัยของ วรณวิมล ทิพย์ชุ่น (2530) พบว่าบัณฑิตศึกษาในประเทศไทย ส่วนใหญ่มีปัญหาขาดแคลนสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียน เช่นอุปกรณ์การเรียนการสอน ห้องทดลองตลอดจนเอกสารตำรา ซึ่งยังไม่เพียงพอ นอกจากนี้ยังขาดบรรยากาศทางวิชาการและบรรยากาศที่มิได้ส่งเสริมได้มีการตื่นตัวในทางวิชาการเพียงพอ

สำหรับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะและแนวทางการพัฒนาด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่พึงประสงค์ในอนาคตผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นดังนี้

1. อาคารสถานที่ ควรมีห้องเรียนที่มีบรรยากาศเหมาะสมกับการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษา และจัดให้มีห้องทำงานเฉพาะนิสิต เพื่อสร้างบรรยากาศทางวิชาการ นอกจากนี้ควรมีอาคารเรียนและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ แยกต่างหากจากปรัญญาตรี

ในส่วนนี้หากมีการปรับโครงสร้างการบริหารงาน ของบัณฑิตศึกษาตามแผนพัฒนาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ระยะที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) หรือในระยะยาวหากมีการแก้ไขกฎระเบียบต่างๆ เช่น ด้านงบประมาณที่จะเอื้อต่อการพัฒนาอาคารสถานที่ เป็นนกรรมการชุดเดียวกัน อาจแก้ปัญหาดังกล่าวได้ซึ่งจะลดปัญหาเกี่ยวกับอาคารสถานที่ ห้องเรียน รวมทั้งจะมีบรรยากาศทางวิชาการมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ สถิตย์ นิยมญาติ (2522:250) ที่กล่าวว่าสถานที่เรียนของบัณฑิตศึกษา นอกจากห้องเรียนธรรมดาแล้วควรจะมีห้องสัมมนา พิเศษกลุ่มย่อย ห้องทดลอง ห้องปฏิบัติการทางการวิจัย ห้องอ่านหนังสือ สำหรับนิสิตและห้องประชุมปรึกษาหารือ เป็นต้น

2. ห้องทดลอง ห้องปฏิบัติการ ควรมีความสมบูรณ์ ในศาสตร์สาขานั้นๆ มีอุปกรณ์และเครื่องมือต่างๆ ตลอดทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกที่ทันสมัยพร้อมกับจัดให้มีการบำรุงรักษา ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการเรียนการสอน ในส่วนดังกล่าวนี้ จะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการเรียนการสอน ระดับบัณฑิตศึกษา (ลัดดาวัลย์ ชมมณฑา: 2520) ซึ่งนับว่าอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำของการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาของสหรัฐอเมริกาที่จะให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ดังกล่าวในการเรียนการสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งนิสิตสามารถใช้ในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองได้ (Everett Walters: 1970)

3. ห้องสมุด ข้อมูลและสารนิเทศ ควรมีการรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นและแหล่งข้อมูลที่เป็นระบบยิ่งขึ้น เพื่อช่วยในการค้นคว้าวิจัยของอาจารย์และนิสิตควรมีการร่วมมือในการใช้แหล่งข้อมูลร่วมกัน ทั้งในและต่างประเทศ นอกจากนี้ควรจัดระบบการให้บริการที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยนำเทคโนโลยีใหม่ๆ

เช่น คอมพิวเตอร์ เข้ามาใช้เพื่อรวบรวมข้อมูลและศึกษาค้นคว้า มีการพัฒนาห้องสมุดคณะควรให้เหมาะแก่การศึกษาค้นคว้า และควรมีการแปลตำราต่างประเทศเป็นภาษาไทย เพื่อใช้ในการเรียนการสอนและการค้นคว้าอย่างจริงจัง ดังเช่น จักรทิพย์ นาถสุภา (2513:28-29) กล่าวว่า ห้องสมุดที่ดีเป็นสิ่งที่จำเป็นบัณฑิตวิทยาลัยในสหรัฐอเมริกาเน้นคุณภาพของห้องสมุดมาก เนื่องจากห้องสมุดจะเพิ่มความคิดเห็นแบบต่างๆ แก่นักศึกษา โดยจะรวมหนังสือและวารสารทางวิชาการที่จะทำให้ทราบถึงความก้าวหน้าทางวิชาการอยู่เสมอ นอกจากจะพัฒนาห้องสมุดแล้วควรมีการส่งเสริมบรรณารักษ์ให้มีความก้าวหน้าทางวิชาชีพด้วย เพราะอาจารย์และนิสิตต้องอาศัยความร่วมมือค้นคว้าวิจัยจากบรรณารักษ์ อย่างมาก ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า สิ่งอำนวยความสะดวกดังกล่าวโดยเฉพาะ ห้องเรียน ห้องสมุด ห้องทดลอง ห้องปฏิบัติการและห้องทำงานของนิสิตจะช่วย เสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการให้แก่การศึกษาระดับนี้ และเอื้ออำนวยให้เกิด การตื่นตัวของอาจารย์และนิสิตในการค้นคว้าวิจัย จึงนับว่าเป็นส่วนสำคัญที่เป็นองค์ประกอบของมหาวิทยาลัยวิจัย ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในอนาคต

7. ด้านเป้าประสงค์ในอนาคต

จากการวิจัยพบว่าเป้าประสงค์ (goals) ของบัณฑิตศึกษา สาขามนุษยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่พึงประสงค์ในช่วงปีพ.ศ. 2530-2539 ตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่

1. ด้านการบริหาร ควรจะมีคณะกรรมการบริหารเฉพาะสาขามนุษยศาสตร์ แยกต่างหากจากคณะกรรมการชุดต่างๆ ในบัณฑิตวิทยาลัย ซึ่งหมายถึงอาจต้องมีการปรับโครงสร้างการบริหารของบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อให้การพัฒนาศาสตร์แต่ละสาขาที่มีลักษณะเฉพาะแตกต่างกันมีความคล่องตัว และเป็นไปตามอุดมการณ์ของศาสตร์ได้อย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ระยะที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) ที่บัณฑิตวิทยาลัยได้วางแผนที่จะปรับปรุงโครงสร้างการบริหารให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2530-172)

2. ด้านการสอน ควรส่งเสริมการสอนที่มุ่งให้นิสิตแสวงหาความรู้ ด้วยตนเอง มีคุณธรรมและจริยธรรมของนักวิชาการ มีความเป็นเลิศและเป็นผู้

นำทางวิชาการ มีวิจารณ์ญาณ รู้จักวิเคราะห์วิจารณ์ มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถสื่อความคิดของตนเองได้ มุ่งเน้นความเป็นมนุษย์ และความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ส่วนกระบวนการเรียนการสอน ควรใช้ทฤษฎีจากหลักวิชา ใช้ปัญหาและการวิจัยจากสภาพแวดล้อมภายนอกหรือความต้องการด้านวิชาชีพโดยใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามาช่วยในการเรียนการสอนให้มากยิ่งขึ้นและมุ่งประสานทางวิชาการระหว่างภาคระหว่างสาขาที่เกี่ยวข้อง เช่น สังคมศาสตร์และวิทยาศาสตร์กายภาพ เพื่อความความก้าวหน้าทางวิชาการและใช้ทรัพยากรร่วมกันให้ได้ประโยชน์สูงสุด อีกทั้งขยายการศึกษาในระดับปริญญาโทและปริญญาเอกให้ครบทุกสาขาวิชาในสาขามนุษยศาสตร์และกำหนดคุณสมบัติของผู้เข้าศึกษาให้เข้มงวดยิ่งขึ้นเมื่อคุณภาพของบัณฑิตในศาสตร์สาขานี้

ความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านการสอนหรือการผลิตบัณฑิต ดังกล่าวนี้นั้นส่วนใหญ่สอดคล้องและสัมพันธ์กับปณิธานของมหาวิทยาลัย ซึ่งมีจุดมุ่งหมายที่จะผลิตผลิตบัณฑิตให้เป็นผู้มีความรู้คู่คุณธรรม และสอดคล้องกับแผนพัฒนาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ระยะที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) ที่กำหนดแนวทางส่งเสริมให้เปิดหลักสูตรสหสาขาวิชาเพิ่มมากขึ้น เพื่อคุณภาพทางวิชาการ และใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2530:174) นอกจากนี้ควรส่งเสริมหลักสูตรบัณฑิตศึกษาในบางสาขาที่มีความจำเป็นต้องพัฒนาและสร้างนักวิชาการให้มากขึ้นในประเทศไทย เช่น สาขาสถาปัตยกรรมไทย วรรณคดีไทยและประวัติศาสตร์ไทย เป็นต้น (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายวางแผนและพัฒนา กองแผนงาน 2527:16-17) ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของศาสตร์สาขามนุษยศาสตร์ ที่มุ่งสร้างนักวิชาการที่มีความลุ่มลึกเป็นผู้นำและเป็นเลิศทางวิชาการ ซึ่งในอนาคตน่าจะเปิดสอนให้ครบทุกสาขาวิชาในศาสตร์สาขานี้

3. ด้านการวิจัยควรมุ่งเน้นและส่งเสริมการวิจัยที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมไทยให้มากขึ้น และกำหนดทิศทางการวิจัยให้ชัดเจน เช่นส่งเสริมการวิจัยของอาจารย์เพื่อการเรียนการสอนและเน้นการวิจัยเพื่อความก้าวหน้าทางวิชาการ ส่วนวิทยานิพนธ์ของนิสิตควรส่งเสริมงานวิจัยที่ผสมผสานกันระหว่างงานวิจัยของอาจารย์กับวิทยานิพนธ์ของนิสิต ให้มากยิ่งขึ้นอีกทั้งจัดให้มีโครงการแลกเปลี่ยนและศึกษาผลงานวิจัยระหว่างมหาวิทยาลัยทั้งในและต่างประเทศ

ความคิดเห็นด้านการวิจัยนี้สอดคล้องกับภารกิจของบัณฑิตวิทยาลัย กล่าวคือ นอกเหนือจากการผลิตนักวิชาการ นักบริหาร และนักวิจัยแล้วยังได้สนับสนุนให้อาจารย์และนิสิตบัณฑิตศึกษา ค้นคว้าวิจัยในสิ่งที่จะอำนวยประโยชน์ต่อ

นำทางวิชาการ มีวิจารณ์ญาณ รู้จักวิเคราะห์วิจารณ์ มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถ ลือความคิดของตนเองได้ มุ่งเน้นความเป็นมนุษย์ และความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ กับสิ่งแวดล้อม ส่วนกระบวนการเรียนการสอน ควรใช้ทฤษฎีจากหลักวิชา ใช้ ปัญหาและการวิจัยจากสภาพแวดล้อมภายนอกหรือความต้องการด้านวิชาชีพโดยใช้ เทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามาช่วยในการเรียนการสอนให้มากยิ่งขึ้นและมุ่งประสาน ทางวิชาการระหว่างการศึกษาสาขาที่เกี่ยวข้อง เช่น สังคมศาสตร์และวิทยาศาสตร์กายภาพ เพื่อความความก้าวหน้าทางวิชาการและใช้ทรัพยากรร่วมกันให้ ได้ประโยชน์สูงสุด อีกทั้งขยายการศึกษาในระดับปริญญาโทและปริญญาเอกให้ครบ ทุกสาขาวิชาในสาขามนุษยศาสตร์และกำหนดคุณสมบัติของผู้เข้าศึกษาให้เข้มงวดยิ่งขึ้น เมื่อคุณภาพของบัณฑิตในศาสตร์สาขานี้

ความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านการสอนหรือการผลิตบัณฑิต ดังกล่าวนี้นั้นส่วน ใหญ่สอดคล้องและสัมพันธ์กับปณิธานของมหาวิทยาลัย ซึ่งมีจุดมุ่งหมายที่จะผลิต บัณฑิตให้เป็นผู้มีความรู้คู่คุณธรรม และสอดคล้องกับแผนพัฒนาจุฬาลงกรณ์มหา วิทยาลัย ระยะที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) ที่กำหนดแนวทางส่งเสริมให้เปิดหลักสูตร สหสาขาวิชาเพิ่มมากขึ้น เพื่อคุณภาพทางวิชาการ และใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2530:174) นอกจากนี้ควรส่งเสริมหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ในบางสาขาที่มีความจำเป็นต้องพัฒนาและสร้างนักวิชาการให้มีขึ้นในประเทศไทย เช่น สาขาสถาปัตยกรรมไทย วรรณคดีไทยและประวัติศาสตร์ไทย เป็นต้น (จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย ฝ่ายวางแผนและพัฒนา กองแผนงาน 2527:16-17) ซึ่งสอดคล้อง กับหลักการของศาสตร์สาขามนุษยศาสตร์ ที่มุ่งสร้างนักวิชาการที่มีความลุ่มลึกเป็น ผู้นำและเป็นเลิศทางวิชาการ ซึ่งในอนาคตน่าจะเปิดสอนให้ครบทุกสาขาวิชาใน ศาสตร์สาขานี้

3. ด้านการวิจัยควรมุ่งเน้นและส่งเสริมการวิจัยที่เป็นประโยชน์ ต่อสังคมไทยให้มากขึ้น และกำหนดทิศทางการวิจัยให้ชัดเจน เช่นส่งเสริมการ วิจัยของอาจารย์เพื่อการเรียนการสอนและเน้นการวิจัยเพื่อความก้าวหน้า ทาง วิชาการ ส่วนวิทยานิพนธ์ของนิสิตควรส่งเสริมงานวิจัยที่ผสมผสานกันระหว่างงาน วิจัยของอาจารย์กับวิทยานิพนธ์ของนิสิต ให้มากยิ่งขึ้นอีกทั้งจัดให้มีโครงการแลกเปลี่ยนและศึกษาผลงานวิจัยระหว่างมหาวิทยาลัยทั้งในและต่างประเทศ

ความคิดเห็นด้านการวิจัยนี้สอดคล้องกับภารกิจของบัณฑิตวิทยาลัย กล่าวคือนอกเหนือจากการผลิตนักวิชาการ นักบริหาร และนักวิจัยแล้วยังได้สนับสนุนให้อาจารย์และนิสิตบัณฑิตศึกษา ค้นคว้าวิจัยในสิ่งที่จะอำนวยประโยชน์ต่อ

สังคมและประเทศชาติ ทั้งนี้ภายใต้ปณิธานของมหาวิทยาลัยคือ การบุกเบิก แสวงหา ทะนุบำรุง พัฒนาและถ่ายทอดความรู้ ตลอดจนส่งเสริมสร้างคุณภาพของ นิสิตให้เพียบพร้อมด้วยสติ และปัญญา (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2530:171-173) และส่งเสริมการวิจัยเป็นกลุ่มเพื่อให้ได้ผลงานวิจัยที่มีคุณภาพและสามารถแสวงหา ทุนวิจัยได้สะดวกยิ่งขึ้น โดยเน้นทั้งการวิจัยขั้นพื้นฐานและขั้นประยุกต์ตามแผนพัฒนา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ระยะที่6 (พ.ศ.2530-2534) สำหรับการวิจัยในบัณฑิต ศึกษากับการเป็นมหาวิทยาลัยวิจัยของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นั้น ศลักษณ์ ทรพนันท์กล่าวว่าเงื่อนไขสำคัญคือ (1) การรวมงานวิทยานิพนธ์เข้าเป็นส่วนหนึ่ง ของงานวิจัยใหญ่ของอาจารย์ หรือคณะ หรือ อาจจะไปเน้นไปที่โครงการวิจัยของ อาจารย์ที่เป็นโครงการใหญ่ แล้วสามารถย่อยเป็นโครงการย่อยๆได้ โดยให้มีนิสิต บัณฑิตศึกษาทำโครงการย่อยๆ นั้นเป็นวิทยา นิพนธ์ ซึ่งจะทำให้วิทยานิพนธ์ของนิสิตมี ทิศทางไม่กระจัดกระจาย (2) มีทุนส่งเสริมงานวิจัยมากยิ่งขึ้น (3) มีทุนผู้ช่วย สอนและทุนวิจัยสำหรับนิสิต ซึ่งจะเป็นการดึงดูดบัณฑิตที่มีคุณภาพเข้ามาศึกษาต่อ เป็นการรักษามาตรฐาน ของบัณฑิตศึกษา และยังมีส่วนสนับสนุนการวิจัยของอาจารย์ ไปในตัวด้วย (4) สนับสนุนโครงการวิทยานิพนธ์ที่สอดคล้องกับโครงการหรือนโยบาย วิจัยของมหาวิทยาลัย (5) มีหลักสูตรการเรียนการสอนที่เน้นการวิจัย (Research Oriented) (6) พัฒนางานวิจัยเพื่อความก้าวหน้าทางวิชาการการแก้ปัญหาและ พัฒนาประเทศ นอกจากนี้ในการพัฒนาคุณภาพบัณฑิตให้สอดคล้องกับนโยบายมหาวิทยาลัย วิจัยอาจจะสนับสนุนให้นิสิตเข้าเรียนโดยได้รับเงินเดือนตามวุฒิในฐานะผู้ช่วยวิจัย เป็นการฝึกประสบการณ์เชิงวิชาการ และส่งเสริมให้อาจารย์มีโครงการวิจัยสำหรับนิสิตช่วยวิจัยได้ทำต่อเนื่องตลอดไป (ชมรมสวนหลวง 2530:3-5)

4. ด้านบริการสังคม ควรสนับสนุนและเผยแพร่ผลงานทางวิชา การด้านมนุษยศาสตร์แก่สังคมไทยให้มากยิ่งขึ้น และเป็นศูนย์กลางการศึกษาค้นคว้าเรื่องของไทยเพื่อสังคมไทย และนำความรู้ในศาสตร์สาขานี้ไปใช้ให้เป็น ประโยชน์ต่อสังคม โดยการชี้นำสังคมและเตือนสติสังคม

จากความคิดเห็นดังกล่าวเกี่ยวกับด้านการบริการสังคมนี้ บัณฑิต วิทยาลัยได้ดำเนินการในรูปแบบต่างๆ ภาควิชาที่เปิดสอนในแต่ละสาขาวิชามีส่วน สำคัญ ในกิจกรรมต่างๆ เช่นการจัดอบรม สัมมนาทางวิชาการจัดแสดงนิทรรศการ นอกจากนี้บัณฑิตวิทยาลัยยังจัดงบประมาณ สำหรับทำเอกสารทางวิชาการและเผยแพร่ผลงานวิทยานิพนธ์ ซึ่งถือได้ว่าเป็นการบริการสังคมทางหนึ่ง (จุฬาลงกรณ์มหา วิทยาลัย 2530:173-174) สำหรับการศึกษารื่องของไทยและเพื่อสังคมไทยนั้น

ในสภาพปัจจุบันสาขามนุษยศาสตร์ นับว่ามีศักยภาพเพียงพอที่จะเป็นศูนย์กลางของการศึกษาเรื่องของไทยและเพื่อสังคมไทยได้เป็นอย่างดี อาทิ มีโครงการไทยศึกษาในมหาวิทยาลัย ซึ่งบุคลากรด้านมนุษยศาสตร์ มีส่วนเกี่ยวข้องอยู่มาก

จากการวิจัยครั้งนี้อาจสรุปเป็นแนวทางในการพัฒนาบัณฑิตศึกษาสาขามนุษยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในอนาคต (ในช่วงปี พ.ศ. 2530-2539) ได้ดังนี้

1. ด้านเป้าประสงค์

มหาวิทยาลัยควรกำหนดทิศทางและแนวนโยบาย ในการพัฒนาวิชาการด้านมนุษยศาสตร์ ไว้ในแผนพัฒนามหาวิทยาลัยในอนาคตอย่างชัดเจน เช่นเดียวกับการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยจัดสรรงบประมาณจากเงินผลประโยชน์ของมหาวิทยาลัยนอกเหนือจากงบประมาณแผ่นดินส่งเสริมให้มีบรรยากาศทางวิชาการเพื่อพัฒนาการผลิตบัณฑิตและการวิจัยให้ผสมผสานกัน โดยจัดการเรียนการสอนในลักษณะที่เน้นการวิจัย เพื่อให้บัณฑิตมีศักยภาพในการบุกเบิกแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง มีความเป็นเลิศทางวิชาการและมีคุณธรรม อีกทั้งสามารถเป็นผู้นำทางวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และนำความรู้ในศาสตร์สาขานี้ไปใช้ได้เป็นประโยชน์ต่อสังคม โดยการชี้แนะและเตือนสติสังคม

2. ด้านการบริหาร

ควรทบทวนและแก้ไขพระราชบัญญัติ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2522 มาตรา 29 รวมทั้งพระราชกฤษฎีกา ประกาศทบวงมหาวิทยาลัย และกฎระเบียบต่างๆ เพื่อให้อธิการบดี หรือฝ่ายบริหารของมหาวิทยาลัย มีบทบาทในการดำเนินการ บัณฑิตศึกษาเช่นเดียวกับระดับปริญญาตรี และอาจให้มีรองอธิการบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษาเพื่อทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยอธิการบดีในบัณฑิตศึกษา ส่วนบัณฑิตวิทยาลัยให้ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานกลางและวางแผนชี้แนวทางในการพัฒนาและประสานงานทั้งภายในและภายนอกในทางวิชาการแสวงหางบประมาณเพื่อเสริมบัณฑิตศึกษา ส่วนคณะควรมีบทบาทและดำเนินการบัณฑิตศึกษา เช่นเดียวกับปริญญาตรี

นอกจากนี้ควรจะทบทวนการจัดกลุ่มสาขาวิชาโดยพิจารณาให้คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ซึ่งมีการเรียนการสอนและลักษณะวิชาใกล้เคียงกับคณะต่างๆ ในกลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์กายภาพมากกว่ากลุ่มสาขามนุษยศาสตร์ในปัจจุบัน

เพื่อให้เหมาะสมกับการวางแผนพัฒนาวิชาการของมหาวิทยาลัยให้ เป็นไปในแนวทาง และหลักการเดียวกันในศาสตร์และลกลุ่มสาขาวิชา เช่น การพัฒนาด้านอาจารย์ สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เป็นต้น

3. ด้านอาจารย์

ควรพัฒนาและส่งเสริมให้อาจารย์มีศักยภาพทั้งด้านการสอนและการวิจัย โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงความคิดและวิธีสอนในระดับบัณฑิตศึกษา เพื่อสนองนโยบายมหาวิทยาลัยที่จะเป็นมหาวิทยาลัยวิจัยในอนาคตสร้างแรงจูงใจในการผลิตผลงานทางวิชาการที่สอดคล้องกับการสอนของอาจารย์ โดยจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ทั้งสถานที่อุปกรณ์ห้องสมุด ข้อมูลและสารนิเทศให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสม รวมทั้งลดภาระงานอื่นๆ เพื่อให้อาจารย์มีเวลาทุ่มเทให้กับการบุกเบิกแสวงหา และติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการ

4. ด้านนิสิต

ควรกำหนดมาตรการและนโยบายในการคัดเลือกนิสิตที่มีคุณภาพเข้าศึกษา กล่าวคือ อาจจะเพิ่มความเข้มงวดในการกำหนดคุณสมบัติของผู้สมัคร และหาวิธีสร้างแรงจูงใจให้ผู้ที่มีความรู้ความสามารถเข้าศึกษา เช่น มีทุนการศึกษาและการวิจัยตลอดระยะเวลาที่ศึกษาและปรับเวลาเรียนใหม่เป็นนอกเวลาทำงานหรือนอกเวลาราชการ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีความสามารถในตลาดแรงงานเข้าศึกษาได้

นอกจากนี้ ควรกำหนดแนวทางในการพัฒนานิสิตให้มีศักยภาพเหมาะสมกับความรู้ระดับบัณฑิตศึกษา โดยจัดการเรียนการสอนที่เน้นการวิจัยเป็นหลักสำคัญ เพื่อฝึกให้นิสิตรู้วิธีแสวงหาและบุกเบิกความรู้ด้วยตนเองเป็น

5. ด้านผู้สำเร็จการศึกษา

เพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษามีเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีความเป็นผู้นำทางวิชาการและมีคุณภาพ รู้วิธีแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ใฝ่รู้อยู่เสมอ ถึงแม้ว่าจะสำเร็จการศึกษาไปแล้วก็ตาม ดังนั้นวิธีการเรียนการสอนในขณะที่กำลังศึกษา จะสามารถส่งเสริมให้ผู้สำเร็จการศึกษามีคุณลักษณะดังกล่าวได้ดังปรากฏในข้อ 6 (การเรียนการสอน)

6. ด้านการเรียนการสอน

ควรเน้นการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้นักศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง โดยเน้นการสอนแบบสัมมนาและทำรายงานที่มีการค้นคว้าด้วยตนเอง หรือทำภาคินพนธ์ รู้จักคิดและแก้ปัญหาเป็นให้ความสำคัญของวิธีการมากกว่ารายละเอียดของเนื้อหาที่สำคัญคือให้มีการเรียนการสอนแบบเน้นหนักการวิจัย (Research Oriented) ซึ่งเป็นวิธีที่จะสร้างให้นักเรียนเป็นผู้มีศักยภาพดังกล่าวข้างต้น

7. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ

ควรจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ สำหรับบัณฑิตศึกษา โดยเฉพาะ และกำหนดแนวทางในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เพื่อสนับสนุนให้การผลิตบัณฑิตมีคุณภาพทางวิชาการ กล่าวคือพัฒนาอาคารสถานที่ ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ และสร้างแรงจูงใจให้นักศึกษา และมีทักษะมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ควรจัดให้มีห้องสำหรับนิสิตเพื่อเสวนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางวิชาการอย่างเป็นสัดส่วน

ในด้านห้องสมุด ข้อมูลและสารนิเทศ ทั้งในคณะและส่วนกลางควรมีการรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบสะดวกแก่การค้นคว้า เพื่อการวิจัย ของอาจารย์ และนิสิต ซึ่งจะสอดคล้องกับการเรียนการสอนที่เน้นการวิจัยเป็นหลักใหญ่ อีกทั้งนำเทคโนโลยีใหม่ๆ เช่นคอมพิวเตอร์มาช่วยมากยิ่งขึ้น มีโครงการร่วมมือทั้งในและต่างประเทศในการใช้ข้อมูลและสารนิเทศร่วมกัน มีโครงการแปลตำราต่างประเทศให้เป็นภาษาไทยอย่างจริงจัง

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ควรกำหนดแนวทางในการพัฒนาบัณฑิตศึกษาสหามนุษยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในอนาคต คือ ช่วงแผนพัฒนามหาวิทยาลัย ระยะที่ 6 - 7 (พ.ศ.2530-2539) ดังต่อไปนี้

1. ปรับโครงสร้างการบริหารของบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อให้เอื้อต่อการพัฒนาบัณฑิตศึกษายิ่งขึ้น โดยปรับปรุงและแก้ไขพระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา ประกาศทบวงมหาวิทยาลัย กฎและระเบียบต่างๆ เพื่อ

1.1 ให้บัณฑิตวิทยาลัยขึ้นตรงต่อฝ่ายบริหารของมหาวิทยาลัย โดยให้มีคณะกรรมการต่างๆในบัณฑิตวิทยาลัยเช่นเดิม และให้อธิการบดีเป็นประธานคณะกรรมการประจำบัณฑิตวิทยาลัยและคณะกรรมการบริหารบัณฑิตวิทยาลัย ส่วนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัยทำหน้าที่เป็นกรรมการและเลขานุการในคณะกรรมการดังกล่าว

1.2 ให้คณะกรรมการบัณฑิตศึกษาประจำคณะเป็นคณะกรรมการชุดเดียวกันกับคณะกรรมการประจำคณะ เพื่อให้การดำเนินงานของบัณฑิตศึกษาและระดับปริญญาตรีในคณะ เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการชุดเดียวกันและมีความสัมพันธ์กัน

2. กำหนดนโยบายในการพัฒนาวิชาการด้านมนุษยศาสตร์ไว้ในแผนพัฒนาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ระยะที่ 6-7 (พ.ศ.2530-2539) อย่างชัดเจน โดยจัดสรรงบประมาณจากเงินผลประโยชน์ของมหาวิทยาลัย นอกเหนือจากงบประมาณแผ่นดินเช่นเดียวกับการพัฒนาวิชาการด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อปรับปรุงและพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ได้แก่ ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ห้องสมุด อุปกรณ์การเรียนการสอน และเทคโนโลยีใหม่ๆ เช่นนำคอมพิวเตอร์มาใช้เพื่อรวบรวมข้อมูลและสารนิเทศตลอดจนใช้ในการเรียนการสอน

3. ทบทวนการแบ่งสาขาวิชาในกลุ่มสาขามนุษยศาสตร์ใหม่เพื่อให้สามารถกำหนดแนวทางการพัฒนาให้เหมาะสมกับลักษณะและหลักการของศาสตร์แต่ละสาขาก็คือ อาจจัดให้คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์อยู่ในกลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์กายภาพ ทั้งนี้เพราะว่าสาขาวิชาต่างๆในคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ส่วนมากมีลักษณะทางวิชาการที่คล้ายคลึงกับกลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์กายภาพ ซึ่งประกอบด้วยคณะวิศวกรรมศาสตร์และคณะวิทยาศาสตร์มากกว่ากลุ่มสาขามนุษยศาสตร์ ซึ่งประกอบด้วยคณะอักษรศาสตร์และคณะศิลปกรรมศาสตร์ สำหรับการจัดกลุ่มสาขาวิชา

ตามข้อเสนอแนะนี้ยังสอดคล้องกับหลักการจัดกลุ่มสาขาวิชาตามหลักสากลของ ISCED อีกด้วย

4. กำหนดนโยบายในการผลิตบัณฑิต สาขามนุษยศาสตร์ โดยพิจารณาสัดส่วนการรับนิสิต เข้าศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาและระดับปริญญาตรี ซึ่งในปัจจุบันมีสัดส่วน 1:2.24 ดังนั้นภายในปี พ.ศ. 2539 ซึ่งเป็นปีสุดท้ายของแผนพัฒนา มหาวิทยาลัยสัดส่วนระหว่างนิสิตบัณฑิตศึกษาและระดับปริญญาตรี ควรจะมีสัดส่วน 1:1 และในขณะที่ลดจำนวนนิสิตระดับปริญญาตรีลง ควรขยายการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาให้มีการเรียนการสอนถึงระดับดุษฎีบัณฑิต และพิจารณาสาขาที่มีเฉพาะระดับปริญญาตรีได้ให้มีการเรียนการสอนถึงระดับบัณฑิตศึกษามากยิ่งขึ้น โดยพัฒนาความพร้อมด้านอาจารย์อาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆด้วย

5. กำหนดแนวทางในการคัดเลือกนิสิตที่มีศักยภาพเหมาะสมที่จะเข้าศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา โดยสร้างแรงจูงใจภายในมหาวิทยาลัยดังนี้

5.1 ให้ทุนการศึกษาในรูปของทุนผู้ช่วยวิจัยและทุนผู้ช่วยสอนแก่นิสิตตลอดระยะเวลาในการศึกษาตลอดทั้งทุนวิทยานิพนธ์ที่เพียงพอ

5.2 เปิดโอกาสให้บุคคลที่มีประสบการณ์ มีความรู้ความสามารถและเป็นผู้ชำนาญการ มีผลงานเป็นที่ยอมรับในด้านมนุษยศาสตร์ เช่น ศิลปิน นักคิด นักเขียน สถาปนิก และอื่นๆ รวมทั้งผู้ที่มีผลการศึกษาในระดับเกียรตินิยม เข้าศึกษาเป็นกรณีพิเศษ

5.3 ปรับเวลาเรียนระดับบัณฑิตศึกษาส่วนหนึ่งให้อยู่นอกเวลาทำงานหรือเวลาราชการ เพื่อเอื้อให้ผู้มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์แต่ไม่สามารถมาเรียนในเวลาปกติได้มีโอกาสเรียนมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ เมื่อนิสิตเข้ามาศึกษาในโอกาสแรกควรจัดให้มีการแนะแนวการศึกษา โดยเน้นให้นิสิตเข้าใจว่าการเรียนในระดับบัณฑิตศึกษามีลักษณะและวิธีการที่แตกต่างจากระดับปริญญาตรี กล่าวคือ ต้องยอมรับว่า อาจารย์คือพี่เลี้ยง นิสิตคือผู้ร่วมคิด ค้นคว้า และศึกษาร่วมกัน เพื่อให้นิสิตเข้าใจวิธีการศึกษาและสามารถปรับตัวได้ตั้งแต่เริ่มต้นการศึกษา

6. ส่งเสริมให้มีการเรียนการสอนที่สนองตอบนโยบาย "มหาวิทยาลัยวิจัย" กล่าวคือ สอนเน้นหนักการวิจัย (Research Oriented) ซึ่งเป็นกระบวนการสอนที่มุ่งให้นิสิตรู้วิธีแสวงหาความรู้และค้นคว้าด้วยตนเอง มีความรับผิดชอบ และมีวิจรรณญาณ ตามหลักการของการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา โดยอาจดำเนินการดังนี้

6.1 ผสมผสานการวิจัยเข้ากับการเรียนการสอน กล่าวคืองานวิจัยของอาจารย์หรือตามโครงการวิจัยใหญ่ที่อาจารย์และนิสิตร่วมกันดำเนินการ ควรมีความสัมพันธ์กับวิชาที่สอน ซึ่งจะสามารถส่งเสริมให้อาจารย์และนิสิตได้ศึกษาค้นคว้าและวิเคราะห์ปัญหาพร้อมกัน

6.2 รวมงานวิทยานิพนธ์ของนิสิตให้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยใหญ่ของอาจารย์ หรือภาควิชา กล่าวคือ ถ้าวางงานวิจัยของอาจารย์หรือของภาควิชาเป็นโครงการใหญ่แล้วชอยเป็นโครงการวิจัยย่อยๆ ให้นิสิตเข้าร่วมโครงการ โดยอาจารย์และนิสิตร่วมงานกันอย่างใกล้ชิด

6.3 วิธีการสอนและการวัดผลของอาจารย์ควรมุ่งให้นิสิตรู้จักค้นคว้าความรู้ด้วยตนเอง โดยอาจจะเน้นการทำภาคินิพนธ์ หรือรายงานที่จะต้องรวบรวมและวิเคราะห์เนื้อหาหรือข้อมูลต่างๆ ส่วนการสอบควรลดการใช้ความจำให้น้อยลง โดยมุ่งให้นิสิตค้นหาคำตอบด้วยตนเองจากห้องสมุดหรือศูนย์ข้อมูลต่างๆ และจากสภาพแวดล้อม

6.4 ส่งเสริมกิจกรรมนิสิตที่มีความสัมพันธ์กับวิชาการ เพื่อเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการ ให้นิสิตมีโอกาสแลกเปลี่ยนวิชาการระหว่างนิสิตด้วยกันและอาจารย์ รวมทั้งผู้มีประสบการณ์ภายนอก เช่น ส่งเสริมให้มีชุมนุมหรือชมรม ส่วนลักษณะกิจกรรมอาจเป็นการจัดบรรยาย อภิปราย สัมมนา และจัดทำเอกสาร หรือวารสารในศาสตร์สาขาของตนเอง เป็นต้น

7. จัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เพื่อเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการและส่งเสริมการเรียนการสอนตามหลักการและวิธีการของบัณฑิตศึกษา สาขามนุษยศาสตร์ เช่น จัดสรรงบประมาณเพื่อปรับปรุงห้องเรียน อาคารสถานที่ ห้องปฏิบัติการและห้องสำหรับนิสิตบัณฑิตศึกษาโดยเฉพาะ เพื่อให้มีบรรยากาศทางวิชาการ และจูงใจให้นิสิตใฝ่รู้และเพิ่มทักษะมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะห้องสำหรับนิสิตควรจัดไว้้อย่างเป็นสัดส่วน เพื่อนิสิตจะได้ทำงานและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างนิสิตด้วยกันและอาจารย์ด้วย ส่วนในด้านห้องสมุด ข้อมูลและสารนิเทศ ทั้งในระดับคณะและส่วนกลาง ควรมีการรวบรวมไว้้อย่างเป็นระบบ ไม่กระจัดกระจายมีความจับใจในการค้นคว้า ข้อมูลแม่นยำ ง่ายต่อการค้นคว้าและวิจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรจะนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการค้นคว้าได้มากยิ่งขึ้น เช่น คอมพิวเตอร์ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาบัณฑิตศึกษาสาขามนุษยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในอนาคต คือในช่วงแผนพัฒนามหาวิทยาลัย ระยะที่ 6-7 (พ.ศ. 2530-2539) ซึ่งเป็นการศึกษาเฉพาะกลุ่มสาขามนุษยศาสตร์ จึงมีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

1. ควรมีการวิจัยสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาบัณฑิตศึกษาสาขาต่างๆ ในแต่ละด้าน เช่น ด้านการบริหาร การเรียนการสอน ผู้สำเร็จการศึกษา และหลักสูตร อย่างลึกซึ้งเฉพาะด้านในด้านหนึ่ง
2. ควรมีการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบสภาพการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาระหว่างจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสถาบันอื่นๆ เพื่อค้นหารูปแบบที่เหมาะสมในการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ทั้งในภาพรวมของกลุ่มสาขาต่างๆ และเฉพาะกลุ่มสาขา เช่น สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ วิทยาศาสตร์ชีวภาพ และวิทยาศาสตร์กายภาพ เป็นต้น